

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**ΘΕΜΑ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ
ΛΑΚΩΝΙΑΣ (ΠΑΡΕΛΘΟΝ-ΠΑΡΟΝ-ΜΕΛΛΟΝ) ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΚΑΙ
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ.**

**ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ : κα ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΛΑΤΣΗ ΕΛΕΝΗ**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	8
Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	8
1.1. Ορισμός	
τουρισμού.....	8
1.2. Τα είδη –διακρίσεις, μορφές του τουρισμού.	
.....	11
1.3. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του τουρισμού - Ο τουρισμός και οι	
επιδράσεις του στην οικονομία	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	24
ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ	
ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ	24
2.1. Χαρακτηριστικά των παραγόντων διαμόρφωσης των προτύπων	
τουριστικής	
ανάπτυξης.....	26
2.2. Το προφίλ των τουριστών που επισκέπτονται έναν τουριστικό	
προορισμό στις φάσεις του κύκλου ζωής του.	
.....	27
2.3. Οι αντιλήψεις και η ψυχολογία των ντόπιων κατοίκων προς την	
τουριστική ανάπτυξη ανάλογα με τον κύκλο ζωής της περιοχής που	
διαμένουν.	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	33
Ιστορία της	
Λακωνίας.....	33
3.1 Ιστορικά	
μνημεία.....	35
3.1.1 Μονεμβασία.....	36
3.1.2 Μυστράς.....	38
3.1.3 Διατήρηση υλικών	
καταλοίπων.....	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	42
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΛΑΚΩΝΙΑΣ.....	42
4.1. Πολιτιστικά δρώμενα στο Νομό Λακωνίας	
.....	43
4.1.1. Η Λακωνία τιμά τον Γιάννη	
Ρίτσο.....	488
4.1.2. Υπάρχουσα τουριστική υποδομή στο νομό	
Λακωνίας.....	50
4.2. Τα πλεονεκτήματα και οι ευκαιρίες –συγκριτικά πλεονεκτήματα για	
την ανάπτυξη του	
τουρισμού.....	51
4.2.1. Δραστηριότητες στο Ν.	
Λακωνίας.....	54
4.2.2. Ζώνες τουριστικής ανάπτυξης Λακωνίας και ανταγωνιστικά	
πλεονεκτήματα.....	56
4.2.2.1.Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης Λακωνίας-	
Μεσσηνίας.....	56
4.3. Προτάσεις βελτίωσης του τουριστικού προϊόντος στην περιοχή	
μελέτης και την ευρύτερη	
περιοχή.....	61
4.4.Αντικείμενο της	
δράσης.....	65
4.5 Αναπτυξιακοί στόχοι	
Λακωνίας.....	78
4.6.Υπόδειγμα πρότασης έργου με σκοπό την υλοποίηση των	
επενδύσεων και τη δημιουργία σχεδίου βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης	
στην περιοχή μελέτης και την ευρύτερη	
περιοχή.....	82
4.7. Εκτιμήσεις-συμπεράσματα για τα οφέλη και τις συνέπειες που θα	
προκύψουν από αυτόν το	
σχεδιασμό.....	87
4.8. Η σημασία των επενδύσεων και της τουριστικής ανάπτυξης στην	
περιφέρεια.....	89

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	92
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	94

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα παλιά χρόνια η ανάπτυξη των ταξιδιών σχετιζόταν άμεσα με την ανάπτυξη των μεταφορικών μέσων, αφού χωρίς την κατάλληλη υποδομή ο τουρίστας δεν μπορούσε να επισκεφτεί διάφορες περιοχές. Με την ανάπτυξη των μεταφορικών μέσων υπήρχε ασφάλεια και άνεση στα ταξίδια γεγονός που ενθάρρυνε τους λαούς για ταξιδεύουν.

Το εμπόριο ήταν η αιτία για την ανάπτυξη των υποδομών των μετακινήσεων και η βελτίωση των μεταφορικών μέσων θα οδηγούσε στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη¹.

Οι παραπάνω παράγοντες οδήγησαν τελικά σε μια άνθηση των τουριστικών ταξιδιών και στην ανάπτυξη του τουρισμού γενικότερα.

Εκείνη την εποχή τα πρώτα ταξίδια που πραγματοποιήθηκαν είχαν σαν στόχο την ψυχαγωγία, τον πολιτισμό και την θρησκεία, και πραγματοποιούνταν σε περιοχές με ένα φάσμα τουριστικών υπηρεσιών και με ποικιλία από τουριστικά αξιοθέατα.

Η ανάπτυξη του τουρισμού μέχρι και την εποχή των Ρωμαίων χαρακτηρίζεται από την προώθηση των προσφερόμενων υπηρεσιών, την διαρκή εξειδίκευση των τουριστικών ταξιδιών και την ενίσχυση της ασφάλειας στις μεταφορές.

Ο 19ος αιώνας θεωρείται ως αιώνας κλειδί για την δυναμική ανάπτυξη του τουρισμού και για την δημιουργία των συνθηκών που θα άνοιγαν τον δρόμο στον μελλοντικό μαζικό τουρισμό που υπάρχει την σημερινή εποχή.

Η αρχή για την ανάπτυξη του τουρισμού έγινε με την επέκταση στο χώρο των μεταφορών και επικοινωνιών και συνεχίστηκε με την οργανωτική και οικονομική επέκταση του τουρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο και τελικά ολοκληρώθηκε με τις θεσμικές, κοινωνικές και οικονομικές ανακατατάξεις που είχαν ως κατάληξη την βιομηχανική επανάσταση.

¹ Hudman, L, E, and Hawkins, E., D., 1989, "Tourism in contemporary society: and introductory text", Prentice Hall, στο Τσάρτας, Π., 1996, « Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό», Εξάντας

Εκείνη την περίοδο ο τουρισμός γνώρισε σημαντική άνθηση και διαπιστώθηκε ότι αποτελούσε έναν σημαντικό τομέα υπηρεσιών και ο οποίος θα μπορούσε να βοηθήσει στην εν γένει ανάπτυξη της κοινωνίας.

Η βιομηχανική επανάσταση δημιούργησε νέες συνθήκες με την μηχανοποίηση της παραγωγής και με την αύξηση της παραγωγικότητας, ενώ έθεσε τις βάσεις για την παραγωγή νέων προϊόντων και την διεύρυνση των εθνικών αγορών. Η οικονομική ανάπτυξη που αναμενόταν θα διαμόρφωνε νέες δομές σε διάφορους κοινωνικούς τομείς.

Οι εξελίξεις του 20ου αιώνα αποτελούσαν μια συνέχεια των τάσεων που επικρατούσαν με το νέο «οργανωμένο» τουρισμό σε παγκόσμιο επίπεδο².

Μετάπειτα η ανακάλυψη του αυτοκινήτου και η μαζική παραγωγή του, έδωσε μια μεγάλη ώθηση στα ταξίδια και άνοιξε τον δρόμο για την αυτονομία των τουριστών. Η μελλοντική ανακάλυψη των αεροπλάνων έθεσε πλέον τις βάσεις για την εξάπλωση του τουρισμού σε διεθνές επίπεδο.

Στις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα ενισχύθηκαν οι υποδομές του τουρισμού και έκαναν την εμφάνιση τους χαρακτηριστικά όπως η οργανωτική διάρθρωση του τουρισμού, η διεθνοποίηση των προσφερόμενων υπηρεσιών, η παροχή καλύτερων τιμών και το ασφαλέστερο ταξίδι.

Η ύπαρξη σταθερού πολιτικού συστήματος και οικονομικής κατάστασης στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες έδωσε την δυνατότητα για παροχή καλύτερων τουριστικών υπηρεσιών, αποδοτικότερη οργάνωση ταξιδιών σε διεθνές επίπεδο γεγονός που τελικά οδήγησε στην μαζικοποίηση του τουρισμού.

Ο τουρισμός πλέον ήταν μια αναπτυξιακή δραστηριότητα που παρήγαγε εισόδημα και δημιουργούσε νέες θέσεις εργασίας, επαγγελματικές εξειδικεύσεις σε όλο τον κόσμο.

² Burkart, A., J and Medlik, S., 1973, "International Tourism and the economics of the developing countries" OECD στο Τσάρτας, Π., 1996, «Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό», Εξάντας

Τα ανεπτυγμένα κράτη προωθούσαν τον τουρισμό ως μια οικονομική δραστηριότητα με πολλά θετικά αποτελέσματα για τις οικονομίες τους και την απασχόληση ενώ δημιουργούσαν και το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο για την ενίσχυση, οργάνωση και έλεγχο της αναπτυσσόμενης τουριστικής βιομηχανίας.

Με την πάροδο των ετών ο τουρισμός αποτέλεσε έναν πολύ ισχυρό οικονομικό παράγοντα της κοινωνίας και ιδιαίτερα κερδοφόρο κλάδο για την κοινωνία, την οικονομία.

Βέβαια οι διαφοροποιήσεις από χώρα σε χώρα ήταν πολλές και εκεί ήταν που έπαιξε σημαντικό ρόλο η προτίμηση του τουρίστα και η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών σε κάθε χώρα. Με αυτόν τον τρόπο και με την ένταση του ανταγωνισμού διαμορφώνονταν ανάλογα και τα μερίδια της κάθε χώρας στην τουριστική αγορά³.

³ Τσάρτας, Π., 1996, «Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό», Εξάντας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1. Ορισμός τουρισμού

Ο τουρισμός καθότι περιλαμβάνει πολλές διαστάσεις είναι δύσκολο να ερμηνευτεί επακριβώς αφού ασκεί άμεση επιρροές τόσο στην κοινωνία όσο και στο περιβάλλον, οικονομία κλπ.

Στις μέρες μας ο τουρισμός έχει μαζικό χαρακτήρα και έχει πλέον διαφοροποιηθεί εντελώς από τον τουρισμό που επικρατούσε τα παλιότερα χρόνια που ήταν μόνο για τους εύπορους. Σήμερα δικαίωμα στον τουρισμό έχουν όλοι οι άνθρωποι φτωχοί ή πλούσιοι, ανεξαρτήτου ηλικίας ή κοινωνικής τάξης.

Επίσης με την πάροδο των ετών ο τουρισμό απέκτησε και διεθνή χαρακτηριστικά και επήλθε η διάκριση ανάμεσα στον εσωτερικό και στον εξωτερικό τουρισμό. Ο πρώτος αναφέρεται στον εγχώριο τουρισμό της χώρας ενώ ο δεύτερος έχει να κάνει με τον τουρισμό που εισέρχεται σε μια χώρα.

Στην ανάπτυξη αυτή του εξωτερικού τουρισμού συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό η ανάπτυξη των μεταφορικών μέσων, η πρόσβαση σε απομακρυσμένες περιοχές και η εξέλιξη της τεχνολογίας η οποία βοήθησε στην ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων.

Με την γρήγορη αυτή ανάπτυξη του τουρισμού ενισχύθηκε και ο τουριστικός ανταγωνισμός ο οποίος ώθησε τις χώρες που θεωρούνταν ισχυροί τουριστικοί προορισμοί προς την υιοθέτηση τουριστικών πολιτικών που θα ενδυνάμωναν την θέση τους και θα ανέπτυσαν τον τουρισμό στην συγκεκριμένη χώρα ακόμα περισσότερο.

Τέτοιες πολιτικές ήταν η βελτίωση των υποδομών, η βελτίωση της ποιότητας, η προώθηση της τοπικότητας, η δημιουργία νέων τουριστικών επιχειρήσεων και η στροφή προς τον εναλλακτικό τουρισμό.

Προσπαθώντας οι ειδικοί να ερμηνεύσουν τον τουρισμό με την πάροδο των ετών θεώρησαν ότι ο καλύτερος ορισμός είναι αυτός που χαρακτηρίζει τον τουρισμό ως το σύνολο των ανθρώπινων μετακινήσεων και των δραστηριοτήτων που προκύπτουν από αυτές.

Βέβαια και αυτός ο ορισμός ήταν αρκετά ελλιπής καθότι δεν περιλαμβάνει όλες εκείνες τις αναγκαίες διαστάσεις που εμπεριέχει ο τουρισμός.

Ένας άλλος ορισμός που χρησιμοποιήθηκε ευρέως αναφέρει ότι ο τουρίστας είναι το άτομο που πραγματοποιεί μια μετακίνηση, για διάφορες αιτίες και χρησιμοποιεί το χρόνο τηςσχόλης του για ανάπαυση, ψυχαγωγία και αναψυχή.

Μια άλλη ερμηνεία αναφέρει ότι ο τουρισμός είναι οποιαδήποτε δραστηριότητα που σχετίζεται με την προσωρινή μετακίνηση των ανθρώπων σε περιοχές διαφορετικές από αυτές που ζουν και εργάζονται.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (ΠΟΤ) ορίζει τον τουρισμό *«ως εκείνη την δραστηριότητα των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε περιοχές διαφορετικές από το μέρος που διέμεναν, όχι περισσότερο από ένα χρόνο για διασκέδαση, δουλειές ή για άλλους σκοπούς»⁴.*

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ο τουρισμός μπορεί να ερμηνευτεί με βάση το κίνητρο του τουρίστα και την μετακίνηση. Πιο συγκεκριμένα το κίνητρο του τουρίστα είναι πολύ σημαντικός παράγοντας για τον τουρισμό αφού άλλος ταξιδεύει για επαγγελματικούς λόγους και άλλος για αναψυχή. Επίσης ο όρος μετακίνηση είναι εξίσου σημαντικός αφού κάποιος που ταξιδεύει και διαμένει σε έναν τόπο πάνω από έναν χρόνο δεν θεωρείται τουρίστας.

Με άλλα λόγια ο πιο αποδοτικός ορισμός του τουρισμού είναι αυτός που αναφέρει ότι ο τουρισμός είναι η πρόσκαιρη μετακίνηση των ανθρώπων από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους σε ένα άλλο τόπο με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών του, την ξεκούραση και την αναψυχή.

⁴ Τσάρτας, Π., 2000, «Τουριστική ανάπτυξη : Πολυεπισημονικές προσεγγίσεις», Εξάντας, Αθήνα.

Δηλαδή για να κάνουμε λόγο για τουρισμό θα πρέπει να υπάρξει κάποια μετακίνηση ατόμων ανεξαρτήτου τόπου για αναψυχή, ψυχαγωγία, διασκέδαση και η μετακίνηση αυτή δεν θα πρέπει να διαρκεί για πάνω από έναν χρόνο ή γενικά για μεγάλο χρονικό διάστημα

Τα τελευταία χρόνια ο τουρισμός έχει αναπτυχθεί σημαντικά και για τους περισσότερους είναι δεδομένος ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Ωστόσο υπάρχουν και ορισμένοι παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές των τουριστών όπως ο ελεύθερος χρόνος των εργαζομένων, η αύξηση των εισοδημάτων, η βελτίωση των υποδομών και οι προτιμήσεις των τουριστών.

Ωστόσο αυτή η μαζικότητα του τουρισμού έχει παρατηρηθεί ότι ασκεί πολλές επιδράσεις στην κοινωνία, περιβάλλον και οικονομία ενός τόπου και για τον λόγο αυτό η πολιτεία έχει στραφεί προς τον εναλλακτικό τουρισμό και την προώθηση του ώστε να αναπτύξει την οικονομία προστατεύοντας παράλληλα το περιβάλλον και την κοινωνία και επιδιώκοντας την βιωσιμότητα τους⁵.

Τα μέτρα που λαμβάνει η εκάστοτε πολιτεία για να διασφαλίσει την βιωσιμότητα της και για να μεγιστοποιήσει τις θετικές επιδράσεις του τουρισμού είναι η ενίσχυση της απασχόλησης, η ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιδράσεων όπως οι επιβαρύνσεις στο περιβάλλον, η προστασία του πολιτισμού και των παραδόσεων μιας χώρας και η διασφάλιση του τοπικού χαρακτήρα των περιοχών.

⁵ Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., & Λύτρας Π.Ν., 2000, "Εισαγωγή στον τουρισμό", Interbooks, Αθήνα

1.2. Τα είδη –διακρίσεις, μορφές του τουρισμού.

Από πλευράς διακινούμενων προσώπων:σε Εξωτερικό και Εσωτερικό τουρισμό

- α) Εσωτερικός τουρισμός: περιλαμβάνει όλες τις μετακινήσεις που πραγματοποιούνται από ημεδαπούς τουρίστες μέσα στην χώρα ή και από αλλοδαπούς ,που είναι όμως μόνιμοι κάτοικοι της χώρας.
- β) Εξωτερικός τουρισμός: περιλαμβάνει τις μετακινήσεις των ξένων τουριστών μέσα σε μια χώρα ,καθώς και των ημεδαπών που όμως μένουν μόνιμα στο εξωτερικό. Ο εξωτερικός τουρισμός ενδιαφέρει τις χώρες από την πλευρά της εισροής ξένου συναλλάγματος.

Από πλευράς εξυπηρετούμενων και εξυπηρετούντων προσώπων

- α) Ενεργητικός τουρισμός:περιλαμβάνει την διακίνηση ατόμων ή ομάδων κάτω από την ιδιότητα του τουρίστα.
- β) Παθητικός τουρισμός: περιλαμβάνει την οργάνωση και την εκμετάλλευση της διακίνησης των τουριστών από επαγγελματίες ή από υπηρεσίες. Επίσης μπορεί να διακριθεί σε τουρισμό υποδοχής και διακίνησης και προβολής υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες υποδοχής και διακίνησης αναφέρονται στην ύπαρξη ξενοδοχείων, συγκοινωνιών, οργανωμένων εκδρομών κλπ, ενώ οι υπηρεσίες προβολής αναφέρονται στις ενέργειες για την προώθηση τουριστών.

Από πλευράς εποχής, όταν υπάρχει τουριστική κίνηση υπάρχει και η διάκριση του εποχικού τουρισμού. Ο εποχικός τουρισμός μπορεί να αναφέρεται σε θερινό τουρισμό και χειμερινό τουρισμό.

Η τουριστική κίνηση όμως μπορεί να είναι συνεχής σε όλη την διάρκεια του χρόνου. Σκοπός όλων είναι η τουριστική κίνηση να είναι συνεχής όλο τον χρόνο καθώς έτσι αποφέρει περισσότερα χρήματα.

Από πλευράς ατομικής η ομαδικής μετακίνησης

α) Ατομικός τουρισμός: είναι ο τουρισμός που αναφέρεται σε ένα ή περισσότερα άτομα και πραγματοποιείται έπειτα από δική τους πρωτοβουλία και διοργάνωση.

β) Συλλογικός τουρισμός: είναι η οργανωμένη συλλογική μετακίνηση ατόμων που οργανώνεται και εκτελείται από τουριστικά γραφεία, επιχειρήσεις μεταφορών και οποιαδήποτε άλλη κρατική ή ιδιωτική οργάνωση.

Από πλευράς κοινωνικής μέριμνας

Η διάκριση γίνεται σε κοινωνικού τουρισμού, δηλαδή τουρισμού που οργανώνεται για τις οικονομικά ασθενέστερες κοινωνικές τάξεις. Στην διάκριση αυτή περιλαμβάνονται και όλες οι εργασίες που αναφέρονται στο είδος αυτό της τουριστικής κίνησης.

Στον κοινωνικό τουρισμό λαμβάνονται κάποια μέτρα για τους εργαζομένους και την αξιοποίηση των διακοπών τους. Αυτά τα μέτρα αρχίζουν από την απλή παροχή ταξιδιωτικών διευκολύνσεων για τις σχετικές μετακινήσεις, προχωρούν στη χορήγηση διάφορων εκπνώσεων, την οργάνωση εργατικών κατασκηνώσεων, την χορήγηση αδειών με πλήρεις αποδοχές.

Από πλευράς επιδιωκόμενου σκοπού

Σε αυτήν την κατηγορία ανάλογα με τον σκοπό ο τουρισμός παίρνει και την ανάλογη μορφή. Ενδεικτικά οι μορφές είναι :

- Εκπαιδευτικός τουρισμός, είναι ένα είδος συλλογικού τουρισμού που πραγματοποιείται από ή υπέρ σπουδαστών για την εκτέλεση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των σχολών που φοιτούν.
- Τεχνικός τουρισμός, είναι ένα είδος τουρισμού όπου συνδυάζεται η απόλαυση των φυσικών καλλόνων και των καλλιτεχνικών δημιουργημάτων με την γνωριμία των επιτευγμάτων της τεχνικής και της επιστήμης.
- Αθλητικός τουρισμός, είναι ένα είδος τουρισμού που το κύριο περιεχόμενο της ατομικής ή συλλογικής μετακίνησης είναι η συμμετοχή ή παρακολούθηση αθλητικών αγώνων.
- Θρησκευτικός τουρισμός, αναφέρεται σε ατομική ή συλλογική μετακίνηση με σκοπό το προσκύνημα ιερών τόπων ή την συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις.
- Μορφωτικός τουρισμός, αποσκοπεί στην διερεύνηση των μορφωτικών οριζόντων των μετακινούμενων. Κατά ένα λόγο ταυτίζεται με τον εκπαιδευτικό τουρισμό καθώς έχουν τον ίδιο σκοπό, διαφέρουν όμως από πλευράς ιδιότητας των μετακινούμενων προσώπων.
- Αρχαιολογικός τουρισμός, σκοπός του είναι η επίσκεψη, θεώρηση και η μελέτη αρχαιολογικών χώρων.
- Ψυχαγωγικός τουρισμός, το είδος αυτό αποσκοπεί στην ψυχαγωγία του μετακινούμενου προσώπου με διάφορες διασκεδάσεις⁶.

⁶ Βαρβαρέσος, Σ., 1997, 'τουρισμός οικονομικές προσεγγίσεις', Προμποπός

Ο μαζικός τουρισμός έχει διαπιστωθεί ότι προκαλεί πολλές επιπτώσεις στο περιβάλλον και την κοινωνία διαφόρων χωρών και για τον λόγο αυτό πολλές χώρες έχουν στραφεί προς την υιοθέτηση του βιώσιμου τουρισμού προκειμένου να μπορέσουν να πετύχουν αειφορία και διατηρησιμότητα.

Η λύση του βιώσιμου τουρισμού είναι η μόνη δίοδος για την επίλυση των προβλημάτων που έχουν προκληθεί από τον τουρισμό.

Ο μαζικός τουρισμός έχει κορεστεί σημαντικά και για να μην περιοριστεί ο τουρισμός επιδιώχθηκε η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού οι οποίες έχουν την ικανότητα να αξιοποιούν αν ανάλογα το τουριστικό προϊόν που έχει να προβάλλει η κάθε περιοχή.

Οι εναλλακτικές αυτές μορφές τουρισμού, σε αντίθεση με τον παραδοσιακό μαζικό τουρισμό έχει σαν σκοπό τον σεβασμό προς το περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά μιας χώρας καθώς επίσης και την δημιουργία νέων τρόπων προσέλευσης τουριστών.

Βέβαια για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται η ανάπτυξη υποδομών που θα αναδεικνύουν τον εναλλακτικό τουρισμό, η βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών και η προστασία του περιβάλλοντος μέσω της πληροφόρησης των τουριστών.

Οι πιο σημαντικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι οι εξής⁷:

1. Τουρισμός αναψυχής

Αυτή η μορφή τουρισμού λόγω της μεγάλης ζήτησης που έχει καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της τουριστικής αγοράς και σχετίζεται άμεσα με την ανάγκη του ανθρώπου για διασκέδαση και αναψυχή.

Στον τουρισμό αναψυχής ο τουρίστας επιλέγει να μετακινηθεί σε περιοχές στο εσωτερικό μιας χώρας είτε στο εξωτερικό. Για να αναπτυχθεί ο τουρισμός αναψυχής είναι αναγκαίο να υπάρξουν και οι κατάλληλες υποδομές οι οποίες

⁷ Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, «Εισαγωγή στον τουρισμό», Interbooks, Αθήνα

θα περιλαμβάνουν την κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων, την ύπαρξη συγκοινωνιών και την ανάπτυξη μέσων ψυχαγωγίας.

2. Μορφωτικός τουρισμός

Ο μορφωτικός τουρισμός επιδιώκει την συμμετοχή των τουριστών σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως είναι οι επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, τα μουσεία, οι πινακοθήκες, η παρακολούθηση συναυλιών και θεατρικών παραστάσεων. Ο μορφωτικός τουρισμός στην Ελλάδα είναι ακόμα περιορισμένος και για να μπορέσει να αναπτυχθεί ακόμα περισσότερο προϋποθέτει την ύπαρξη θεάτρων, την δημιουργία παραστάσεων και ανάπτυξη εκθέσεων ζωγραφικής.

3. Εκθεσιακός Τουρισμός

Ο εκθεσιακός τουρισμός αναφέρεται στον συνδυασμό των διαφόρων εκθέσεων με τον τουρισμό. Οι τουρίστες - επισκέπτες μπορούν να συνδυάζουν την αναψυχή με την επαγγελματική ενημέρωση και να παρευρίσκονται σε διάφορες εκθέσεις που πραγματοποιούνται.

4. Τουρισμός υγείας

Ο τουρισμός υγείας επιδιώκει την διατήρηση ή την αποκατάσταση της υγείας των τουριστών. Οι βασικοί χρήστες αυτής της κατηγορίας τουρισμού είναι τα της τρίτης ηλικίας τα οποία συχνά επιλέγουν να ταξιδεύουν σε περιοχές που έχει ιαματικά λουτρά. Επίσης αναφέρεται και σε άτομα με υψηλά εισοδήματα λόγω του ότι η χρήση αυτών των υπηρεσιών κοστίζει αρκετά.

Αυτή η μορφή τουρισμού απαιτεί την ύπαρξη καταλυμάτων, ειδικών εγκαταστάσεων λουτροθεραπείας και ιατρικές- φυσιοθεραπευτικές υπηρεσίες. Πρωταρχικός στόχος αυτής της μορφής τουρισμού είναι η ποιότητα.

Στην Ελλάδα ο τουρισμός υγείας έχει έντονη ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια λόγω της ύπαρξης των λουτροπόλεων της Αιδηψού, των Καμένων Βούρλων και του Λουτρακίου που διαθέτουν σύγχρονες εγκαταστάσεις και ποιοτικές υπηρεσίες.

5. Τουρισμός Άθλησης

Ο τουρισμός άθλησης έχει ως βασικό χαρακτηριστικό την άθληση και τα αθλήματα τα οποία έχουν την μεγαλύτερη ζήτηση είναι το τένις, η ποδηλασία, η ιππασία, η πεζοπορία κ.α. Σε αυτήν την κατηγορία το κύριο κίνητρο του τουρίστα είναι η άθληση⁸.

Ο αθλητικός τουρισμός απαιτεί την ύπαρξη αθλητικών εγκαταστάσεων καθώς επίσης και κατάλληλο ειδικευμένο προσωπικό που θα μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες των τουριστών.

6. Τουρισμός πόλης

Αυτή η μορφή του τουρισμού έχει σαν βασικό συστατικό το ταξίδι σε μια πόλη και την περιήγηση της για λόγους πολιτιστικούς, επαγγελματικούς, διασκέδασης ή για την πραγματοποίηση αγορών.

Αθήνα, η Θεσσαλονίκη και η Πάτρα αποτελούν για την χώρα μας χαρακτηριστικά παραδείγματα τουρισμού πόλης, και ειδικότερα η Αθήνα η οποία μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες αναβαθμίστηκε ακόμα περισσότερο τουριστικά

7. Συνεδριακός τουρισμός

Ο συνεδριακός τουρισμός σχετίζεται με την συμμετοχή των ατόμων σε διάφορα συνέδρια, σεμινάρια και συσκέψεις. Το βασικό κίνητρο για την συμμετοχή σε αυτά είναι η επιστημονική και επαγγελματική ενημέρωση και η ανταλλαγή απόψεων.

Ο συνεδριακός τουρισμός έχει αναπτυχθεί αρκετά σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις και ο ανταγωνισμός πλέον είναι πολύ ισχυρός. Στην Ελλάδα έχουν ήδη κατασκευαστεί μεγάλα συνεδριακά κέντρα σε ξενοδοχεία τα οποία βρίσκονται είτε στην πόλη είτε σε νησιωτικές περιοχές.

⁸ Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, «Εισαγωγή στον τουρισμό», Interbooks, Αθήνα

8. Τουρισμός περιπέτειας

Ο τουρισμός περιπέτειας σχετίζεται με το στοιχείο της περιπέτειας. Αυτή η μορφή τουρισμού αναπτύσσεται ταχεία τα τελευταία χρόνια για να καλύψει την ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου της πόλης να ξεφύγει από το άγχος της καθημερινότητας που δημιουργεί ο καταναλωτικός τρόπος ζωής.

Με τον τουρισμό περιπέτειας αναπτύσσονται δραστηριότητες όπως η διαβίωση στη φύση, η ορειβασία, το σαφάρι η κωπηλασία σε ορμητικούς ποταμούς, το kayak, η ποδηλασία κ.α⁹.

9. Οικογενειακός τουρισμός

Ο οικογενειακός τουρισμός αναφέρεται σε οικογενειακές διακοπές και ειδικότερα στην προσφορά τουριστικών πακέτων σε οικογένειες των οποίων τα οικονομικά τους δεν είναι σε πολύ καλή κατάσταση.

Με τις προσφορές στα οικονομικά πακέτα δίνεται η δυνατότητα στους τουρίστες να ταξιδέψουν οικογενειακώς με προσιτές τιμές για τον οικογενειακό προϋπολογισμό.

10. Τουρισμός τρίτης ηλικίας

Τα άτομα της τρίτης ηλικίας ταξιδεύουν σε μεγάλο βαθμό και επιλέγουν διάφορες περιοχές ανάλογα με το εισόδημα τους, τον ελεύθερο χρόνο τους και την επιθυμία τους για ταξίδια.

Τα άτομα της τρίτης ηλικίας αποτελούν σημαντική ομάδα – στόχο για τα ταξιδιωτικά πρακτορεία αφού επιλέγουν να ταξιδέψουν όλο τον χρόνο βοηθώντας με αυτόν τον τρόπο στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.

11. Τουρισμός χειμερινών σπορ

Εκτός από το καλοκαίρι, πολλοί είναι αυτοί οι οποίοι επιλέγουν να ταξιδεύουν και τον χειμώνα προκειμένου να χαρούν την φύση.

⁹ Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, «Εισαγωγή στον τουρισμό», Interbooks, Αθήνα

Ο χειμερινός τουρισμός σχετίζεται με όλες τις τουριστικές δραστηριότητες που γίνονται κατά την διάρκεια του χειμώνα, κυρίως σε ορεινές περιοχές και υπό ορισμένες κλιματικές συνθήκες όπως για παράδειγμα χιονοδρομία, ορειβασία, πατινάζ κ.α..

Η μορφή αυτή του τουρισμού έχει σαν στόχο να ενισχύσει ορισμένους μήνες οι οποίοι είναι αδρανείς όπως για παράδειγμα τον χειμώνα και να επιμηκύνει έτσι την τουριστική περίοδο από 3 μήνες σε 12.

12. Τουρισμός παραχείμασης

Ο τουρισμός παραχείμασης σχετίζεται με τις τουριστικές δραστηριότητες ατόμων, που προέρχονται από μέρη με χαμηλές θερμοκρασίες τους χειμερινούς μήνες, σε περιοχές με ήπιες κλιματολογικές συνθήκες. Στην Ελλάδα τέτοιες περιοχές είναι η Κρήτη, η Ρόδος, η Νότια Πελοπόννησος.

13. Ορεινός τουρισμός

Ο ορεινός τουρισμός όπως είναι κατανοητό αναπτύσσεται σε ορεινές περιοχές και κυρίως τον χειμώνα αλλά πολλοί είναι και αυτοί που επιλέγουν τους καλοκαιρινούς μήνες το βουνό και όχι την θάλασσα.

Αν και ομοιάζει με τον χειμερινό τουρισμό δεν ταυτίζεται με αυτόν καθώς στον ορεινό τουρισμό μπορούν να αναπτυχθούν δραστηριότητες περιήγησης με ειδικά οχήματα, πεζοπορίες, ορειβασίες, επισκέψεις σε σπήλαια.

14. Αγροτικός τουρισμός

Ο αγροτικός τουρισμός είναι ο τουρισμός της υπαίθριας αναψυχής ο οποίος αναπτύσσεται στον αγροτικό χώρο και εντάσσεται στο πλαίσιο του αγροτικού περιβάλλοντος και της αγροτικής ζωής.

Τα αγροτικά καταλύματα που υπάρχουν προσφέρουν ευκαιρίες στους τουρίστες να γνωρίσουν την αγροτική ζωή¹⁰.

¹⁰ Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, «Εισαγωγή στον τουρισμό»,

15. Θαλάσσιος τουρισμός

Ο θαλάσσιος τουρισμός που είναι και το αντικείμενο αυτής της μελέτης αναφέρεται σε κάθε τουριστική δραστηριότητα που λαμβάνει μέρος στη θάλασσα και τις ακτές της.

Οι πιο κερδοφόρες δραστηριότητες του θαλάσσιου τουρισμού είναι αυτές της ναύλωσης σκαφών αναψυχής και οι κρουαζιέρες.

Ωστόσο για να αναπτυχθεί αποτελεσματικά ο θαλάσσιος τουρισμός απαιτείται η ύπαρξη σύγχρονων και σωστά εξοπλισμένων μαρίνων για τον ελλιμενισμό, τον ανεφοδιασμό και την γενική εξυπηρέτηση των σκαφών αναψυχής, των επιβατών και των πληρωμάτων τους.

16. Θρησκευτικός Τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός πραγματοποιείται για λόγους λατρείας και συνήθως αυτή η μορφή τουρισμού είναι μικρής διάρκειας και δεν απαιτεί ειδική υποδομή καθότι η χώρα μας διαθέτει μεγάλη ποικιλία μοναστηριών και εκκλησιών τις οποίες μπορεί να επισκεφτεί ο τουρίστας .

17. Τουρισμός κινήτρων

Ο τουρισμός κινήτρων αναπτύχθηκε λόγω των μεγάλων επιχειρήσεων οι οποίες προσέφεραν κίνητρα στους εργαζόμενους για να τους προτρέψουν να αυξήσουν την παραγωγικότητα την και αποδοτικότητά τους.

Ουσιαστικά προσφέρει τουριστικά πακέτα για κάποιον προορισμό συνήθως το εξωτερικό, που φτιάχνουν οι τουριστικοί πράκτορες για τις επιχειρήσεις.

18. Οικολογικός τουρισμός

Ο Οικολογικός τουρισμός είναι ο τουρισμός που αναπτύσσεται σε περιοχές με ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά προκειμένου να υπάρξει προστασία και δημιουργία παραδοσιακών οικισμών, των βιοτόπων και των εθνικών δρυμών

και η ανάπτυξη δραστηριοτήτων όπως η πεζοπορία, οι αναρριχήσεις, οι υποβρύχιες παρατηρήσεις κλπ. Επίσης μέσω του οικολογικού τουρισμού επιδιώκεται η πληροφόρηση των τουριστών για την σημασία του περιβάλλοντος και για τα κάλλη του¹¹.

19. Λαϊκός τουρισμός

Στον λαϊκό τουρισμό ανήκουν οι χρήστες του προέρχονται από χαμηλές εισοδηματικές τάξεις και ταξιδεύουν οικογενειακά. Ο τουρισμός αυτός απαιτεί την δημιουργία κάμπινγκ και φτηνών καταλυμάτων που θα είναι προσβάσιμα από όλους .

20. Κοσμοπολίτικος Τουρισμός

Αυτός ο τουρισμός απευθύνεται σε υψηλά εισοδηματικές τάξεις οι οποίες έχουν την δυνατότητα να ξοδέψουν χρήματα σε ποιοτικές υπηρεσίες και τουριστικά προϊόντα.

21. Κοινωνικός τουρισμός

Ο κοινωνικός τουρισμός δίνει την δυνατότητα σε χαμηλές οικονομικές τάξεις να ταξιδέψουν και η υπηρεσία αυτή παρέχεται από το κράτος, από τον Ε.Ο.Τ., την Εργατική Εστία, και την Γ.Γ. Νέας Γενιάς κλπ.

22. Τουρισμός ατόμων περιορισμένης κινητικότητας

Σε αυτή την κατηγορία του τουρισμού μπορούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες να πάνε διακοπές για αναψυχή. Βέβαια τα καταλύματα που θα επιλέξουν θα πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένα για τις ανάγκες. Στην Ελλάδα δεν είναι ανεπτυγμένη αυτή η μορφή τουρισμού λόγω έλλειψης υποδομών, και μελλοντικά θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη μνεία για αυτό το θέμα.

23. Θεματικός τουρισμός

¹¹ Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, «Εισαγωγή στον τουρισμό», Interbooks, Αθήνα

Παραδείγματα θεματικού τουρισμού είναι η Disney Land και η Eurodisney όπως επίσης και οι διάφορες Water Land¹².

1.3. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του τουρισμού - Ο τουρισμός και οι επιδράσεις του στην οικονομία

Ο τουρισμός ως φαινόμενο είναι αδιαμφισβήτητο ότι έχει συμβάλλει σημαντικά στην οικονομία των χωρών αλλά έχει επιφέρει και ορισμένα μειονεκτήματα τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Ειδικότερα ο τουρισμός ως φαινόμενο βοηθά στην ανάπτυξη της οικονομίας με θετικό αλλά και με αρνητικό τρόπο.

Θετική συμβολή: Η αύξηση του τουρισμού ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες είναι γεγονός ότι έχει βοηθήσει σημαντικά στην αύξηση του ΑΕΠ, στην ενίσχυση της απασχόλησης, στον περιορισμό του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών, αλλά και στην αναβάθμιση των περιφερειών μέσω της επιχειρηματικότητας προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες των τουριστών. Το κάθε θετικό αποτέλεσμα που μπορεί να επιφέρει ο τουρισμός προκαλεί αλληπάλληλες επιδράσεις και σε άλλους τομείς με αποτέλεσμα να ευνοείται όλο το σύστημα.

Πιο συγκεκριμένα η τουριστική βιομηχανία συνεργάζεται και με άλλους κλάδους της οικονομίας τους οποίους τους ευνοεί σημαντικά όπως είναι ο αγροτικό τομέας, ο τομέας των μεταφορών, η ναυτική οικονομία, οι κατασκευαστικές εταιρίες, οι επιχειρήσεις εξοπλισμών ξενοδοχείων, οι επιχειρήσεις ηλεκτρισμού – τηλεπικοινωνιών - ύδρευσης.

¹² Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, «Εισαγωγή στον τουρισμό», Interbooks, Αθήνα

Η Ελλάδα είναι ένα παράδειγμα χώρας η οποία κατάφερε να ευνοηθεί οικονομικά από τον τουρισμό καθότι αποτελεί ένα σημαντικό πόλο έλξης τουριστών κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Ωστόσο η χώρα μας δεν μπορεί να παραμένει θεατής του εισερχόμενου τουρισμού καθότι οι ανάγκες των τουριστών συνεχώς μεταβάλλονται και είναι αναγκαίο να εξελιχθούν και οι υπηρεσίες που προσφέρονται.

Από την στιγμή που θα υπάρξει ποιοτική και ποσοτική ενίσχυση των τουριστικών υπηρεσιών στην χώρα μας, ενισχύεται και η ανταγωνιστικότητα μας με αποτέλεσμα να εισέρχονται ετησίως περισσότεροι τουρίστες.

Ωστόσο η επίτευξη ποιοτικότερων και ποσοτικότερων τουριστικών υπηρεσιών δεν είναι εύκολη. Ωστόσο οποιαδήποτε αλλαγή συντελείται στον τουριστικό τομέα επηρεάζει αυτόματα και άλλους παραγωγικούς κλάδους και δείκτες της οικονομίας.

Αρνητική συμβολή: Έχει να κάνει με τον αποπροσανατολισμό της επενδυτικής δραστηριότητας, την εξαφάνιση των ηθικών αξιών και η δημιουργία πληθωριστικών πιέσεων εξαιτίας του ότι οι τουρίστες ξοδεύουν πιο πολλά χρήματα με αποτέλεσμα την αύξηση της ζήτησης και των τιμών.

Για την αποφυγή των αρνητικών επιπτώσεων του τουρισμού προκειμένου να μην αποδυναμώνει τις άλλες παραγωγικές δραστηριότητες, αλλά να αναπτύσσεται και να προωθείται ταυτόχρονα θα πρέπει η ανάπτυξη του τουριστικού κλάδου να είναι προγραμματισμένη και ελεγχόμενη¹³.

Εξίσου σημαντική επίπτωση του τουρισμού είναι αυτή που προκαλεί στο περιβάλλον. Το μέχρι σήμερα μοντέλο του μαζικού τουρισμού που είχαν υιοθετήσει οι περισσότερες χώρες ανάμεσα σε αυτές και η Ελλάδα οδήγησε σε επιβάρυνση του περιβάλλοντος λόγω της υπερβολικής συγκέντρωσης τουριστών σε ορισμένες περιοχές σε σχέση με κάποιες άλλες.

¹³ Βαρβαρέσος Σ. «Τουρισμός, Έννοιες, Μεγέθη, Δομές», Αθήνα 1998, Εκδόσεις Προπομπός

Προκειμένου να περιορισθεί αυτή η περιβαλλοντική επιβάρυνση υιοθετήθηκαν ορισμένες μορφές εναλλακτικού τουρισμού ανάλογα με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της κάθε περιοχής ή περιφέρειας.

Στόχος του εναλλακτικού τουρισμού είναι η βιωσιμότητα του περιβάλλοντος, η προστασία του πολιτισμού και των ηθικών αξιών μιας χώρας αλλά και η προαγωγή του τουρισμού που θα οδηγήσει στην οικονομική ενίσχυση της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός θεωρείται ευρέως ένα μέσο για την επίτευξη της ανάπτυξης σε περιοχές προορισμού. Πράγματι, η *raison d'être* του τουρισμού η δικαιολογία για την προώθησή του σε κάθε τοποθεσία ή περιοχή στον εκβιομηχανισμένο ή λιγότερο αναπτυγμένο κόσμο, είναι η ισχυριζόμενη συνεισφορά του στην ανάπτυξη. Κατά μια έννοια, αυτός ο ρόλος του τουρισμού είναι επίσημα καθιερωμένος, επειδή όπως διακηρύσσει η WTO για τον Παγκόσμιο Τουρισμό:

Ο παγκόσμιος τουρισμός μπορεί να συνεισφέρει στην καθιέρωση μιας νέας διεθνούς οικονομικής τάξης η οποία θα βοηθήσει να εξαλειφθεί το ευρύ οικονομικό κενό μεταξύ των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών και να εξασφαλίσει την σταθερή επιτάχυνση της οικονομικής και της κοινωνικής ανάπτυξης και προόδου, ειδικότερα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αντανακλώντας τον ευρύτερο αριθμό μελών και τους στόχους του οργανισμού, ο WTO επικεντρώνεται πρωταρχικά στην συνεισφορά του τουρισμού και στην ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών του κόσμου. Σε αυτό το πλαίσιο, ο τουρισμός θεωρείται όχι μόνο ως ένας καταλύτης για την ανάπτυξη αλλά επίσης και για την πολιτική και την οικονομική αλλαγή. Αυτό σημαίνει ότι ο διεθνής τουρισμός θεωρείται ως ένα μέσο για την επίτευξη μαζί και «της οικονομικής και της κοινωνικής ανάπτυξης και προόδου» και της ανακατανομής του πλούτου και της δύναμης η οποία είναι απαραίτητη για την επίτευξη τέτοιας ανάπτυξης. (Δεν είναι σύμπτωση ότι το 1974, τα Ηνωμένα Έθνη είχαν επίσης προτείνει την καθιέρωση μιας Νέας Διεθνούς Οικονομικής Τάξης με σκοπό να συστήσουν τις ανισορροπίες και τις ανισότητες μέσα στις υπάρχουσες διεθνείς οικονομικές και πολιτικές δομές). Αυτό αμέσως θέτει ερωτήματα σχετικά με την δομή, την ιδιοκτησία και τον έλεγχο του διεθνούς τουρισμ έθνη. Σίγουρα, πολλές τέτοιες χώρες Θεωρούν ότι ο τουρισμός είναι ένα ζωτικό συστατικό στα γενικότερα σχέδια τους²⁸ και

όπως σχολιάζει ο Roche²⁹, η ανάπτυξη του τουρισμού έχει θεωρηθεί ως μέσον και ως σύμβολο τουλάχιστον για τη δυτικοποίηση, αλλά επίσης, ως μέσο της προόδου και του εκμοντερνισμού. Αυτή ήταν ειδικότερα η περίπτωση στις Τριτοκοσμικές χώρες». Δεν μας κάνει εντύπωση ότι αρκετή από την βιβλιογραφία της τουριστικής ανάπτυξης έχει παρόμοιο επίκεντρο, με πολλά κείμενα και άρθρα σαφώς να συστήνουν την τουριστική ανάπτυξη στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.

Συγκεκριμένα, ο τουρισμός έχει γίνει ένα προτιμητέο μέσον για την σύσταση των κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι περιφερειακές αγροτικές περιοχές¹⁴ ενώ ακόμα πολλές είναι οι αστικές περιοχές που έχουν προτιμήσει τον τουρισμό ως ένα μέσο για να μετριάσουν τα προβλήματα της βιομηχανικής παρακμής. Πράγματι, η υποστήριξη της κυβέρνησης για την ανάπτυξη που συσχετίζεται με τον τουρισμό είναι καταφανής στα θέματα που συσχετίζονται με τον τουρισμό ή την αναπαραγωγή. Για παράδειγμα, μια μέθοδος για την δαπάνη των δομικών κεφαλαίων της Ε.Ε. για την αγροτική αναπαραγωγή στην Ευρώπη είναι μέσω του προγράμματος LEADER (Liaisons Entre Actions pour la Development des Economies Rurales).

Επομένως, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τι εννοείται με τον όρο «ανάπτυξη» και το πως η σημασία της μπορεί να ποικίλει ανάλογα με τα διάφορα περιβάλλοντα. Πρώτα, παρ'όλα αυτά, είναι απαραίτητο να αναθεωρήσουμε τους λόγους για τους οποίους ο τουρισμός, σε αντίθεση με τις άλλες βιομηχανίες ή τους οικονομικούς τομείς, θεωρείται ως ένα ελκυστικό μέσον για την ανάπτυξη.

¹⁴ Cavaco, C. (1995a) Rural tourism: The creation of new tourist spaces. In A. MontananWilliams (eds) *European Tourism: Regions, Spaces and Restructuring* (pp. 129—49).

Chichester: John Wiley and Sons; Hoggart, K., Buller, H. and Black, R. (1995) *Rural Europe Identity and Change*. London: Arnold

2.1. Χαρακτηριστικά των παραγόντων διαμόρφωσης των προτύπων τουριστικής ανάπτυξης

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά των παραγόντων διαμόρφωσης των προτύπων τουριστικής ανάπτυξης είναι τα παρακάτω¹⁵.

- Ø Υπερεθνική διάσταση της λειτουργίας πολλών από αυτούς τους παράγοντες, που οδηγεί στη διαμόρφωση συγκροτημένων τάσεων στη ζήτηση και την πολιτική που επηρεάζουν την ανάπτυξη του τουρισμού.
- Ø Συγκρότηση και δυναμική ανάπτυξη αυτών των παραγόντων σε μορφή οργανωμένων ομάδων συμφερόντων που προωθούνται σε διεθνές ή εθνικό επίπεδο. Αυτό συνδέεται με την ολοένα και μεγαλύτερη οικονομική σημασία του τουρισμού.
- Ø Τάση διεθνοποίησης των παραγόντων αυτών λόγω επιρροής που ασκείται από οργανισμούς ή τουριστικές επιχειρήσεις που διαμορφώνουν, σε διεθνές επίπεδο, και προωθούν τουριστικά προϊόντα. Έτσι, διαμορφώνονται κάποιες τάσεις διεθνώς, τόσο στις πολιτικές όσο και στα προϊόντα του τουρισμού.
- Ø Όλο και σημαντικότερος είναι ο ρόλος που διαδραματίζουν επαγγελματικά ή επιστημονικοί φορείς, οργανώσεις και ομάδες συμφερόντων που συνδέονται με την οργάνωση και τη διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης.
- Ø Συμβολή πολλών διεθνών και εθνικών οργανισμών, που άμεσα ή έμμεσα συνδέονται με τον τουρισμό, στη σχεδίαση και την προώθηση πολιτικών που επηρεάζουν την τουριστική ανάπτυξη, όπως για παράδειγμα η αειφορική τουριστική ανάπτυξη.

¹⁵ Κοκκώσης, Χ, & Τσάρτας, Π, 2001, «Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον», Κριτική, σελ 45-46

- Ø Έμμεση επιρροή, σε μεγάλο βαθμό, της ανάπτυξης του τουρισμού σε άλλους τομείς ανάπτυξης ή παραγωγικές δραστηριότητες, που είχαν αποτέλεσμα ο τουρισμός να συμπεριλαμβάνεται σε διάφορες πολιτικές ή προγράμματα τα οποία έχουν σχέση με την περιφερειακή ανάπτυξη, το περιβάλλον, τον αγροτικό τομέα, τον πολιτισμό κ.ά.
 - Ø Καθοριστική σημασία παραμέτρων της τουριστικής ζήτησης (τάσεις που αφορούν συγκεκριμένους προορισμούς ή τύπους τουριστικών ταξιδιών ή προϊόντων), αλλά και της τουριστικής προσφοράς (πόροι, υποδομές και υπηρεσίες που διαθέτουν τουριστικές περιοχές ή χώρες) ως παράγοντες επιρροής της τουριστικής ανάπτυξης.
- Το προφίλ των τουριστών που επισκέπτονται έναν τουριστικό προορισμό στις φάσεις του κύκλου ζωής του.

2.2. Το προφίλ των τουριστών που επισκέπτονται έναν τουριστικό προορισμό στις φάσεις του κύκλου ζωής του.

Ο προσδιορισμός των κοινών χαρακτηριστικών της καταναλωτικής συμπεριφοράς των τουριστών συνεισφέρει στον καθορισμό τυπολογιών τουριστών, οι οποίες εκφράζουν την κοινή συνισταμένη διαφορετικών κοινωνικών χαρακτηριστικών και οικονομικών προτύπων κατανάλωσης τους¹⁶. Μια προσέγγιση της ανάλυσης της καταναλωτικής συμπεριφοράς τους συνίσταται στον προσδιορισμό διαφορετικών τύπων συμπεριφοράς. Το θέμα δεν αποτελεί ένα καινούργιο πεδίο έρευνας, έχει διερευνηθεί αρκετά από τις

¹⁶ Τσάρτας, Π., 1996, «Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό», Εξάντας, σελ 178-179.

κοινωνικές επιστήμες, οι προσεγγίσεις των οποίων στην ανάλυση του τουρισμού έχουν γίνει με τη μέθοδο των τυπολογιών¹⁷.

Η ψυχογραφική τυπολογία προσφέρει ένα τρόπο ανάλυσης του πλαισίου μέσα στο οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις των καταναλωτών. Υφίστανται διάφοροι τύποι ψυχογραφικής τυπολογίας, που παρουσιάζουν γενικές ή ιδιαίτερες τουριστικά εφαρμογές. Υφίσταται μια αναγκαιότητα γνώσης της επίδρασης των πολιτισμικών νορμών και αξιών έτσι ώστε να κατανοήσουμε τη συμπεριφορά των ατόμων. Οι πολιτισμικές νόρμες είναι κυρίως πρότυπα συμπεριφοράς, τα οποία διαμορφώνονται σταδιακά ως καθοδηγητικές αρχές στη στάση μας έναντι συγκεκριμένων καταστάσεων.

Οι πολιτισμικές νόρμες και οι αξίες αναφέρονται στην έννοια του τρόπου ζωής (*lifestyle*). Αυτή η έννοια είναι ο χαρακτηριστικός και ιδιαίτερος τρόπος ζωής που έχει υιοθετηθεί από ορισμένες κατηγορίες ατόμων¹⁸. Τα άτομα που έχουν κοινές επιδιώξεις (όπως δραστηριότητες, ενδιαφέροντα και απόψεις) ή παρόμοια στοιχεία (όπως το επίπεδο του διαθέσιμου εισοδήματος) τείνουν να έχουν την ίδια καταναλωτική συμπεριφορά. Για παράδειγμα, τα μοντέλα λήψης απόφασης για διακοπές εμφανίζουν μία συσχέτιση μεταξύ της ηλικίας, της οικογενειακής κατάστασης (εργένης, οικογένεια, κλπ.), του διαθέσιμου εισοδήματος και των επιδιώξεων του τρόπου ζωής. Σύμφωνα με αυτό το ρεύμα σκέψης, οι διάφοροι τύποι ταξιδιωτικών εμπειριών αντικατοπτρίζουν τις επιδιώξεις του τρόπου ζωής των διάφορων κατηγοριών ατόμων.

Κατά κανόνα, η ψυχογραφική τυπολογία περιλαμβάνει μια σειρά από απόψεις σχετικές με τις δραστηριότητες, τα ενδιαφέροντα, τις αντιλήψεις και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Η τμηματοποίηση αυτή επιδιώκει να προσδιορίσει και να περιγράψει διάφορες ομοιογενείς ομάδες τουριστών. Μία εφαρμογή αυτού του τύπου τμηματοποίησης έχει πραγματοποιηθεί στη

¹⁷ Cohen E. (1988), «Traditions in qualitative sociology of tourism», *Annals of Tourism Research*, Vol. 15(1), σσ. 29-46.

* Dann G., Nash D., Pearce P. (1988), «Methodology in tourism research», *Annals of Tourism Research*, Vol. 15(1), σσ. 1-28.

¹⁸ Chisnall P.M. (1994), *Consumer Behavior* (3rd edn), Maidenhead, Berks: McGraw-Hill

Γαλλία από την εταιρεία Detente σε μια έρευνα το 1985¹⁹ και οδήγησε στον προσδιορισμό οκτώ τύπων τουριστών - οι οποίοι χαρακτηρίζονται από τον διαφορετικό τρόπο κατανάλωσης τους κατά τις διακοπές – λαμβάνοντας υπόψη ένα συνδυασμό οκτώ κριτηρίων: τον αριθμό ταξιδιών στη Γαλλία, το είδος της διαμονής (περιήγηση, θάλασσα, βουνό και ύπαιθρο), το είδος του καταλύματος, τη χρονική περίοδο, το βαθμό καινοτομίας, την ηλικία των τουριστών και το μέγεθος της πόλης μόνιμης κατοικίας. Κατ' αυτό τον τρόπο καθορίστηκαν οκτώ τύποι: «αυτόνομοι» (*autonomes*), «ανοικτοί» (*ouverts*), «πράσινοι» (*verts*), «ηλιοκαμένοι» (*bronzés*), «ηλικιωμένοι περιπατητές» (*pépés baladeurs*), «ηδονιστές» (*jouisseurs*), «νέοι κλασσικοί» (*jeunes classiques*), «αναλλοίωτοι / αμετακίνητοι» (*indéracinables*).

Οφείλουμε να αναφέρουμε ότι υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες που είναι σημαντικοί στη διαδικασία τμηματοποίησης, από τους οποίους οι πιο σπουδαίοι είναι η εκπαίδευση (τυπική και άτυπη), η προσωπικότητα και οι αντιλήψεις και η στάση ζωής.

Στη συνέχεια εξετάζονται η έννοια του «τρόπου ζωής» και η ψυχογραφική μεθοδολογία, έτσι ώστε να είμαστε σε θέση να παρουσιάσουμε ορισμένες αντιπροσωπευτικές τυπολογίες σε αυτό το ερευνητικό πεδίο.

2.3.Οι αντιλήψεις και η ψυχολογία των ντόπιων κατοίκων προς την τουριστική ανάπτυξη ανάλογα με τον κύκλο ζωής της περιοχής που διαμένουν.

Η αξιολόγηση των περισσότερων και σπουδαιότερων κοινωνικών θεσμών και φαινομένων γίνεται βάση του παρερχομένου αποτελέσματος και όχι σε αυτήν του συνόλου των διεργασιών που συντελούνε για την πραγμάτωση ενός συγκεκριμένου στόχου. Αυτό ακριβώς συμβαίνει και με το φαινόμενο του τουρισμού, που έχουμε συνηθίσει λανθασμένα να τον αξιολογούμε μοναχά

¹⁹ Αναφορά των αποτελεσμάτων της έρευνας στο “Le marché des vacances” (1986), *Les Cahiers Espaces*, no 6, μνημονεύεται από τον Py P., ό. π., σσ. 45-46.

βάση των οικονομικών αποτελεσμάτων, μιας και αποτελεί σοβαρότατο κλάδο του ισοζυγίου πλερωμών για κάθε χώρα.

Αυτή η στάση είναι προφανές ότι επιφέρει πληθώρα προβλημάτων, ιδιαίτερα στον ντόπιο πληθυσμό που υπομένει τις ευκαιριακές αλλαγές για χάρη της οικονομικής εκμετάλλευσης. Οι επιπτώσεις είναι πολλές και επιβαρύνουν και αυτούς που ασχολούνται αλλά και αυτούς που τυγχάνει να μην σχετίζονται αλλά βρίσκονται σε απόσταση επιρροής από τα δρώμενα της τουριστικής κίνησης²⁰.

Πρώτα έχουμε τους μη-εμπλεκόμενους με τον τουρισμό. Είναι εκείνοι που είναι κάτοικοι τουριστικών περιοχών, είτε απλοί πολίτες μιας χώρας που δεν έχουν σχέση με το τουριστικό αντικείμενο, οι οποίοι αναμφίβολα δέχονται μια σειρά επιρροών σε πολλά επίπεδα. Κάποιες επιρροές ενδεικτικά, πάνω στο ψυχολογικό-κοινωνικό επίπεδο είναι η αλλοτρίωση και ο επαναπροσδιορισμός του τρόπου ζώνης και ψυχαγωγίας που παραλλάσσουν σε σημαντικό βαθμό τα ήδη γνωστά πολιτιστικά δεδομένα. Επίσης, έχουμε αλλαγή στους προσδιοριστικούς παράγοντες διαμόρφωσης της προσωπικότητας σε ένα περιβάλλον που διέπεται από το κυνήγι του εύκολου κέρδους, την εποχιακή εργασία, τη δημιουργία μιας σεξουαλικής συμπεριφοράς, την έμφαση στον μιμητισμό των ξένων, τις επιπτώσεις προσαρμοστικότητας από τον σύντομο νέο τρόπο ζώνης. Επιπτώσεις εξόχως καθοριστικές και ιδιάζουσες για το κτίσιμο της προσωπικότητας.

Σημαντικές είναι και οι ένδον-οικογενειακές επιπτώσεις που αναπτύσσονται στις τουριστικές περιοχές, πολλές από τις οποίες οφείλονται είτε στις τουριστικές επαγγελματικές σχέσεις ορισμένων μελών της οικογένειας σε σχέση με τα άλλα, είτε στο φόβο απέναντι στις διαπροσωπικές σχέσεις με αλλοδαπούς. Η πληθυσμιακή συσσώρευση ιδιαίτερα σε περιόδους αιχμής όπου αλλάζει η μορφολογία και η ζωή των κατοίκων της περιοχής και σε μόνιμη, αλλά και τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αφού ένα μεγάλο

²⁰ Μανώλογλου Ε., Τσάρτας Π., Παπιάκλου Β., 1999 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ, εκδόσεις Εξαντας-ΕΚΚΕ

ποσοστό των καθημερινών τους ενασχολήσεων επηρεάζεται άμεσα ή έμμεσα από τον τουρισμό²¹.

Υπάρχουν φυσικά και ψυχολογικές επιπτώσεις που δημιουργούνται εξαιτίας των οικονομικών αλλαγών. Όπως η αύξηση των τιμών χρήσης της γης, οι οποίες σε ελάχιστο χρονικό διάστημα εκτινάσσονται στα ύψη, δημιουργώντας νέα οικονομικά δεδομένα, αλλάζοντας σε ευρεία κλίμακα τα οικονομικά μεγέθη και τα επίπεδα κοινωνικής στρώματος της περιοχής. αν προστεθούν σε αυτά και τα συμβαίνοντα σε πολεοδομικό επίπεδο, που αλλάζουν την αρχιτεκτονική και οικιστική μορφή της περιοχής πολύ γρήγορα, αντιλαμβάνεται εύκολα κανείς το είδος των ψυχολογικών επιπτώσεων για όσους βρίσκονται έξω από τον κύκλο της διεργασίας αυτής.

Η προβολή καταναλωτικών και κοινωνικών προτύπων από τους τουρίστες προς τους ντόπιους αποκτάει ένα ευρύτερο νόημα όταν η προβολή αυτή περιλαμβάνει αξίες, πεποιθήσεις, ή τεχνολογικά, επιστημονικά και πολιτισμικά αγαθά, όλα τα στοιχεία δηλαδή που άμεσα ή έμμεσα συγκροτούν την έννοια του πολιτισμού είτε υλικού είτε πνευματικού. Ως φορέας πλέον πολιτιστικού προτύπου των τουριστών τείνει να περιγράφεται το σύνολο των ανεπτυγμένων χωρών που θεωρούνται φορείς ενός κοινού πολιτισμικού προτύπου. Διαγράφεται μια σχέση-επικοινωνία τουρίστα με ντόπιο, τα χαρακτηριστικά και οι περιορισμοί της οποίας πρέπει να προσδιοριστούν γιατί εδώ ο πολιτισμός εννοείται ως ένα εξωγενώς προβαλλόμενο στην τοπική κοινωνία σύνθετο σύνολο μηνυμάτων που αφορούν τους χώρους της επιστήμης, της τεχνολογίας, των αξιών, των κοινωνικών προτύπων. Ο ρόλος των φορέων κοινωνικής αλλαγής σε αυτή την περίπτωση είναι οι τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα. Παρόμοιες προσεγγίσεις που έχουν ως αφετηρία την πολιτιστική διάχυση καταλήγουν μέσα από εξελικτικές αναλύσεις σε απόδοση στον τουρισμό χαρακτηριστικών ολιστικού κοινωνικού φαινομένου. Ο τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί μόνο υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις που σχετίζονται κυρίως με τις περιοχές υποδοχής και τον τύπο του τουρισμού, ως ολιστικό κοινωνικό φαινόμενο. Σε ένα πολύ ευρύτερο πλαίσιο αναφοράς,

²¹ Μανώλογλου Ε., Τσάρτας Π., Παπιάκλου Β., 1999 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ, εκδόσεις Εξαντας-ΕΚΚΕ

όπως ο πολιτισμός, οι προϋποθέσεις αυτές ισχύουν ακόμα περισσότερο. Έχει παρατηρηθεί μάλιστα, ότι οι αναπτυσσόμενοι λαοί στην πορεία της αναζήτησης αυτού που θεωρούν ανώτερο ή ανεπτυγμένο τρόπο ζωής τείνουν να απορρίπτουν το τοπικό πολιτισμικό πρότυπο, θεωρώντας το παρωχημένο και συχνά υιοθετούν τα πρότυπα των ανεπτυγμένων χωρών. Ο τουρισμός σε αυτή την ευρύτερη διαδικασία προς πολιτισμού των αναπτυσσομένων κρατών και περιοχών, έπαιξε ένα ρολό δυναμικό επιταχύνοντας σε πολλές περιπτώσεις τις διαδικασίες των κοινωνικών και πολιτισμικών αλλαγών στις τοπικές κοινωνίες. Η δυναμική παρουσία του τουρισμού σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες οδήγησε και σε μονοσήμαντες ερμηνείες του ρολού του τουρισμού με κυριότερη αυτή που τον θεωρεί ως παράγοντα πολιτιστικής εξάρτησης των χωρών αυτών από τις ανεπτυγμένες χώρες αποστολής τουριστών. Το σύνολο των συμπεριφορών, πεποιθήσεων που δίνει νόημα σε μια κοινωνία καταλήγει να είναι εξαρτημένο από έναν ξένο πολιτισμό. Η άποψη αυτή έχει αναμφίβολα ενδιαφέρον αλλά ουσιαστικά δίνει μια πολιτική διάσταση στο ζήτημα, το ζήτημα της πολιτικής διάχυσης και ταυτίζει μονοσήμαντα τον τουρισμό με το σύνολο των φορέων και υπηρεσιών που συμβάλλουν στην προβολή μηνυμάτων του μαζικού πολιτισμού στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ο τουρισμός έχει σημασία να εκτιμηθεί σε ποιο βαθμό και από ποιους όρους καταλήγει να λειτουργεί ως πομπός μηνυμάτων πολιτισμικού χαρακτήρα και κατά ποσό μπορεί να θεωρηθεί ο κυριότερος ή ο μόνος επικοινωνιακός δίαυλος που οδηγεί σε αλλαγές των πολιτισμικών επιπτώσεων του τουρισμού, συνδέεται άρα άμεσα όχι μόνο με τα χαρακτηριστικά των περιοχών υποδοχής αλλά και με τα ιδιαίτερα οργανωτικά και τυπολογικά χαρακτηριστικά των ίδιων τουριστών. Παράγοντες όπως η μαζικότητα και ο βαθμός οργάνωσης της τουριστικής ανάπτυξης, η παρουσία υψηλού ποσοστού αλλοδαπών τουριστών που προέρχονται από ανεπτυγμένες χώρες, ο τύπος του τουρισμού σε σχέση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τουριστών όπως για παράδειγμα υψηλά καταναλωτικά πρότυπα, όπως συμβαίνει στο μαζικό τουρισμό διακοπών, η διάθεση για γνωριμία με τον τόπο υποδοχής αλλά και σεβασμός των τοπικών πολιτισμικών και κοινωνικών ιδιομορφιών, όπως

συμβαίνει στις περισσότερες ειδικές μορφές, παίζουν έναν καθοριστικό ρόλο στην ανάλυση των επιπτώσεων στον τοπικό πληθυσμό.

Κρίσιμο σημείο για την τοπική κοινωνία είναι η ανάπτυξη του οργανωμένου μαζικού τουρισμού στην περιοχή, γιατί ενώ υπάρχουν και οι εναλλακτικές μορφές που ειδικεύουν την μορφή και το αντικείμενο του τουρισμού, ο μαζικός τουρισμός είναι πιο διαδεδομένος και σαφώς πιο κερδοφόρος. Πολλές ενέργειες γίνονται για την υποστήριξη του μαζικού τουρισμού όπως μεταφορικά δίκτυα, υποδομές και υπηρεσίες που χαρακτηρίζουν ευρύτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, μεταφέρονται και συχνά εμφυτεύουν στις αναπτυσσόμενες τουριστικές χώρες. Η τυποποίηση των υπηρεσιών και η διαμόρφωση ενός νέου ήθους εργασίας συνοδεύουν αυτές τις εξελίξεις που ανατρέπουν συχνά κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες, που έχουν διατηρηθεί επί αιώνες. Το δίλημμα που έχουν οι αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές είναι συχνά ένας μονόδρομος γιατί σχετίζεται με την οικονομική τους ανάπτυξη. Είτε θα ακολουθήσουν το πρότυπο του οργανωμένου τουρισμού λόγω των οικονομικών ωφελειών του, αναδιαρθρώνοντας τον πολιτισμό τους ώστε να τον απορροφήσουν, είτε θα ελέγξουν η και θα περιορίσουν την τουριστική ανάπτυξη ώστε να διατηρήσουν την οικονομική και πολιτισμική τους ακεραιότητα²².

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ιστορία της Λακωνίας

Η Λακωνία πρωτοκατοικήθηκε τη Νεολιθική Εποχή. Από τα σπουδαιότερα γεγονότα της ιστορίας της είναι η ίδρυση της Σπάρτης τον 11ο αι. π. Χ. Από εκεί και ύστερα η ιστορία του νομού συνδέεται με την ιστορία της πρωτεύουσας του, η οποία αναδείχθηκε σε ηγέτιδα πόλη της Ελλάδας μετά τη νίκη της στον Πελοποννησιακό Πόλεμο (431-404 π. Χ.). Στους

Μανώλογλου Ε., Τσάρτας Π., Παπιάκλου Β., 1999 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ, εκδόσεις Εξαντας-ΕΚΚΕ

Ρωμαϊκούς Χρόνους έπεσε σε παρακμή. Στους Βυζαντινούς Χρόνους ήταν επαρχία του Θέματος της Πελοποννήσου και ονομαζόταν Λακεδαιμόνια. Με την υποταγή τους στους Φράγκους γνώρισε μεγάλη ακμή, ιδιαίτερα με την ίδρυση του Δεσποτάτου του Μοριά, που είχε έδρα το Μύστρα. Τον 17ο αι. καταλήφθηκε από τους Τούρκους από τους οποίους απελευθερώθηκε το 1827.

Η **Σπάρτη** είναι πρωτεύουσα του νομού Λακωνίας της Ελλάδας.

Η σημερινή Σπάρτη είναι χτισμένη νότια από το κέντρο της αρχαίας ομώνυμης πόλης, κοντά στη δεξιά όχθη του ποταμού Ευρώτα. Η πεδιάδα που απλώνεται γύρω της είναι καταπράσινη από ελιές, πορτοκαλιές, λεμονιές, μουριές και άλλα δέντρα. Στα νοτιοδυτικά υψώνεται το όρος Ταΰγετος, με τις πανύψηλες κορυφές και την άγρια ομορφιά του. Στα ανατολικά της πόλης βρίσκεται η οροσειρά του Πάρνωνα που είναι κατάφυτη από έλατα και άλλα δέντρα.

Η πόλη επανιδρύθηκε μετά την απελευθέρωση της χώρας, το 1834, ύστερα από απόφαση του βασιλιά Όθωνα και σε επίσημη τελετή την 1 Ιανουαρίου 1857, έγινε η εγκαθίδρυση των αρχών από το Μυστρά στη νέα πόλη, που ήταν και η πρώτη στην Ελλάδα που χαράχθηκε με πολεοδομικό σχέδιο, (δεύτερη ήταν το Γύθειο). Έχει πλατέες και δεντροφυτεμένους δρόμους, μεγάλες πλατείες, ωραίες νεοκλασικές οικοδομές και πλούσια ύδρευση.

Το ένδοξο παρελθόν της και η κοντινή απόσταση από τον πολυθρύλητο Μυστρά τραβούν την προσοχή πολλών επισκεπτών - τουριστών με προσεγγίσεις κρουαζιερόπλοιων στο Γύθειο. Από την αρχαία Σπάρτη σώζονται λείψανα από τους ναούς της Όρθιας Άρτεμης, της Χαλκιοίκου Αθηνάς, του Κρανείου Απόλλωνα καθώς και θέατρο της ρωμαϊκής εποχής.

Αποτελεί το οικονομικό και εμπορικό κέντρο του νομού. Έχει αξιόλογο αρχαιολογικό μουσείο και μουσείο της ελιάς. Είναι η μόνη πόλη πρωτεύουσα νομού της Πελοποννήσου που δεν συνδέεται με σιδηροδρομικό δίκτυο (αν και είχε προβλεφθεί τέτοια σύνδεση τον 19ο αιώνα). Επικοινωνεί όμως οδικά με την Καλαμάτα και την Τρίπολη, ενώ διαθέτει και μικρό αεροδρόμιο.

Η Λακωνία είναι η νοτιότερη περιοχή στην ενδοχώρα της Ελλάδας, έχει άγρια φυσική ομορφιά, αρχαίες βεντέτες, μύθους και μία πορεία χιλιάδων χρόνων που διαμόρφωσε την ιστορία της χώρας.

Το τοπίο στη Λακωνία ορίζεται από τις οροσειρές Ταύγετος και Πάρνωνας, την κοιλάδα του ποταμού Ευρώτα και των δύο πανέμορφων νησιών του Λακωνικού Κόλπου: τα Κύθηρα και την Ελαφώνησο. Ο Ταύγετος αποτελεί ένα άγριο τοπίο, που περιβάλλει και την Λακωνία και τη Μεσσηνία στα δυτικά. Το βουνό είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό μέρος για την Ελλάδα εξαιτίας της παράδοσης από την περιοχή της Μάνης.

3.1 Σημαντικά ιστορικά μνημεία

Η Λακωνία διαμέσου των αιώνων , λόγω της ιδιαίτερης γεωλογικής της μορφολογίας παρουσιάζει ιδιαίτερο πλούτο μνημείων γεωφυσικής και πολιτιστικής σημασίας συνθέτοντας μέρος της ιστορικής κληρονομιάς του τόπου μας.

Ανέπτυξε σημαντικότερα κέντρα πολιτισμού- εμπορίου σε ιδιαίτερα στρατηγικές θέσεις και είναι προικισμένη με μερικά από τα σημαντικότερα θαύματα του πλανήτη μας. Μερικά από αυτά είναι τα Σπήλαια του Δυρού, Σπήλαιο «Αλεπότρυπα», το Απολιθωμένο Δάσος, τα Σπήλαια Καστανιάς, Βυθισμένη πόλη της Πλύτρας και οι καστροπολιτείες του Μυστρα και της Μονεμβασιάς, τις οποίες αναλυτικότερα θα δούμε παρακάτω.

3.1.1 Μονεμβασία

Μία από τις καλύτερες περιοχές της Λακωνίας είναι η Μονεμβασία, που βρίσκεται στην βορειοανατολική ακτή. Το παρωνύμιο της Μονεμβασίας είναι το «Γιβραλτάρ της ανατολής», επειδή τυγχάνει να είναι σε σμίκρυνση πανομοιότυπη με τον βράχο του Γιβραλτάρ. Το όνομα σημαίνει "μονή είσοδος" και είναι το κύριο πράγμα που καθορίζει τη Μονεμβασία. Ένα μικρό νησί, που μοιάζει με ένα γιγαντιαίο κοτρώνι 400 μέτρων έξω από την ακτή και συνδέεται

με την ενδοχώρα με ένα στενό δρομάκι.

Η Μονεμβασία με τη παράξενη γεωλογική έξαρση υπήρξε η πρώτη ναυτική βάση του κόσμου, ήταν ο ναύσταθμος «Ακρα Μινώα» του βασιλιά Μίνωα. Ήταν η δεσπόζουσα προφυλακή κατά τη Βενετσιάνικη κυριαρχία στο Αιγαίο, διάρκειας 300 χρόνων, που ήλεγχε τη ναυσιπλοΐα στην Ανατολική Μεσόγειο. Έγινε στόχος πειρατών και βέβαια η μοίρα της δέθηκε αναπόσπαστα με τη θάλασσα. Οι οχυρώσεις της Μονεμβασίας αποτελούνται από δύο μέρη, το κάστρο που ήταν και το κυρίως οχυρό με την Πάνω Πόλη και τα τείχη που προστάτευαν την Κάτω Πόλη. Το κάστρο αναπτύσσεται στο

στενόμακρο πλατό της κορυφής του βράχου με μήκος 600 μέτρα περίπου και πλάτος 300.

Τα τείχη ορθώνονται στις λιγότερο απότομες πλευρές, ενώ όταν τα βράχια συνιστούν από μόνα τους οχύρωση, τα τείχη είναι περιττά.

Η μοναδική πρόσβαση γίνεται στο κάστρο σήμερα από την Κάτω Πόλη, από όπου στη μέση περίπου της βορειοανατολικής πλευράς της ξεκινάει ένας δρόμος με φαρδιά σκαλοπάτια που με συνεχείς «βόλτες» φτάνει στην πύλη της εισόδου του κάστρου. Αμέσως μετά την είσοδο ξανοίγεται μία γαλαρία με θολωτά μικρά δωμάτια δεξιά και αριστερά, που θεωρείται ότι χρησίμευαν για φυλακές. Να αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι υπάρχουν τρεις δεξαμενές επάνω με ονόματα πλοίων, Καράβι, Κάτεργο και Κερασίνοι!

Στη νοτιοδυτική άκρη έντονη η παρουσία της πυριτιδαποθήκης, ενώ μακρύτερα ανιχνεύονται τα ερείπια τούρκικων λουτρών.

Από τα αξιολογότερα μνημεία του κάστρου είναι η βυζαντινή εκκλησία της Παναγίας Οδηγήτριας ή γνωστότερη σαν Αγια-Σοφιά. Η αρχιτεκτονική της τεχνοτροπία την κατατάσσει στον τύπο του οκταγωνικού ναού με εξωνάρθηκα, όπου οι Βενετοί προσέθεσαν και δεύτερο όροφο όταν τη μετέτρεψαν σε καθολικό μοναστήρι.

Η Κάτω Πόλη δημιουργήθηκε από τους Βυζαντινούς σαν το «προάστειον», για κατοικία των ναυτικών και των εμπόρων.

Η ανατολική και η δυτική πλευρά των τειχών φθάνουν σε ύψος μέχρι δέκα μέτρα ακολουθώντας τη μορφολογία του εδάφους μέχρι κάτω στη θάλασσα. Η κεντρική είσοδος της δυτικής πλευράς είναι θολωτή, ενώ στη βορειοδυτική άκρη εντοπίζεται και μια μικρή εφεδρική πύλη. Ακόμα υπάρχει και το παραθαλάσσιο τείχος με μήκος περίπου 500 μέτρα, καθώς και μία μικρή πύλη για τη δυνατότητα επικοινωνίας με τη θάλασσα, το γνωστό «πορτέλο». Η πόλη ήταν σημαντικό κέντρο εμπορίου και έγινε διάσημη σε όλη την Ευρώπη για την τοπική ποικιλία του κρασιού Μαλβάσια, που το έπαιρναν από τη Μονεμβασία και το πήγαιναν στην Ιταλία για καλλιέργεια.

Σήμερα είναι μία από τις καλύτερα διατηρημένες μεσαιωνικές τοποθεσίες σε όλη τη χώρα και τραβάει χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο για να δουν και να εξερευνήσουν την ομορφιά της. Η Μονεμβασία είναι σαν τον Μυστρά, μία καστροπολιτεία, με μόνη όμως διαφορά ότι αυτή είναι ολοζώντανη!

3.1.2 Μυστράς

Τα περισσότερα από τα σωζόμενα κάστρα της Πελοποννήσου οικοδομήθηκαν από τους Φράγκους στην περίοδο που κυριαρχούσαν στον Μοριά (1205-1430 μ.Χ). Ένα από τα πιο όμορφα κάστρα της, βρίσκεται στην λακωνική γη και σε μια από τις κορυφές του Ταυγέτου. Είναι το κάστρο του Μυστρά.

Ο Μυστράς ήταν

Βυζαντινή πολιτεία της Πελοποννήσου και απέχει έξι χιλιόμετρα ΒΔ της Σπάρτης. Σήμερα είναι ερειπωμένος και αποτελεί πολύτιμη πηγή για τη γνώση της ιστορίας, της τέχνης και του πολιτισμού των δύο

τελευταίων αιώνων του Βυζαντίου. Η ιστορία "της νεκρής πολιτείας" σήμερα του Μυστρά αρχίζει από τα μέσα του 13ου αιώνα όταν συμπληρώθηκε η κατάκτηση της Πελοποννήσου από τους Φράγκους. Το 1249 ο Γουλιέλμος Β' Βιλλαρδουίνος έκτισε το κάστρο του στην ανατολική πλευρά του Ταυγέτου, στην κορυφή ενός υψώματος με απότομη και κωνοειδή μορφή που λεγόταν Μυστράς ή Μυζυθράς λόγω του σχήματός του ή εκ του ονόματος του παλαιότερου ιδιοκτήτη που λεγόταν Μυζηθράς.

"Βουνίν εύρε παράξενο, απόκομμα εις όρος.
κάστρον επόικεν αφηρόν, Μυ(ζη)θράν ονομασέν το."

ο Μυστράς, που ήταν η μεσαιωνική πρωτεύουσα κατά τη διάρκεια της Βενετσιάνικης κυριαρχίας. Επίσης ήταν η πατρίδα του τελευταίου Βυζαντινού αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του 11ου Παλαιολόγου Δραγάτη, και έπεσε στην κυριαρχία των Τούρκων τρία χρόνια μετά την πτώση της Βασιλευούσης, όπως λεγόταν τότε η Κωνσταντινούπολη.

Ο Μυστράς, ήταν το πολιτιστικό κέντρο κατά τη διάρκεια των τελευταίων χρόνων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, και τα μοναστήρια έχουν πολύτιμες συλλογές και αρχαία κείμενα. Σημαντικοί μελετητές της εποχής όπως ο Γεώργιος ο Σκληρός έζησαν και δίδαξαν εκεί. Μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης ο Γεώργιος πήγε στην Φλωρεντία, παίρνοντας μαζί του μια καλή συλλογή από βιβλία και έγινε ένας από τους σημαντικότερους διανοητές στην πόλη που τον υιοθέτησε. Ο Γεώργιος εξοικιώθηκε στην μεσαιωνική Φλωρεντία με τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη και άλλους διανοούμενους κληροδότες της Κλασικής Ελλάδας και πιστεύεται ότι ο ίδιος έδωσε τη σπίθα για την Αναγέννηση.

3.1.3 ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΥΛΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΙΠΩΝ

Οι σύγχρονες κοινωνίες, αντιμέτωπες με το θέμα της διατήρησης των υλικών καταλοίπων του παρελθόντος, και ειδικότερα του αρχιτεκτονικού πλούτου, πολύ σημαντικού στοιχείου της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, αναζητούν διαρκώς τις κατάλληλες μεθόδους για την διάσωση και την ανάδειξη του.

Στον Μυστρά πραγματοποιούνται τα 17 τελευταία χρόνια εκτεταμένες αναστηλωτικές εργασίες από το Υπουργείο Πολιτισμού

μέσω της Επιτροπής Αναστήλωσης Μνημείων Μυστρά (Στέφανος Σίνος, πρόεδρος της Επιτροπής, Νικόλαος Φουντούκου, Ισίδωρος Κακούρης, Νίκος Μίνως, Αριστέα Καββαδία, Αιμιλία Μπακούρου). Τις εργασίες συντήρησης τοιχογραφιών και άλλα ευρημάτων του χώρου εκτελεί η 5^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Παρά το χρόνο που έχει μεσολαβήσει από την ίδρυση της πόλης μέχρι της μέρες μας, οι παράμετροι δράσης στον τομέα των οικοδομικών εργασιών παραμένουν οι ίδιες. Για την στερέωση και την αποκατάσταση – αναστήλωση των αρχαίων κτισμάτων, τα υλικά και οι μέθοδοι δομής του παρελθόντος θέτουν το πλαίσιο των ενεργειών. Το έργο απαιτεί την αναζήτηση ανάλογων υλικών, που να εναρμονίζονται με τον αυθεντικό πυρήνα χωρίς να αλλοιώνουν την αισθητική και την φυσιογνωμία του αρχικού κτίσματος. Τα υλικά αυτά που κυριαρχούσαν στην οικοδομή μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, είναι συχνά δυσεύρετα στις μέρες μας, καθώς έχουν υποκατασταθεί από το μπετόν (τον τεχνητό λίθο), το αλουμίνιο και γενικότερα από τυποποιημένα στοιχεία.

Εκτός από τα κατάλληλα υλικά, αναγκαία είναι και η ύπαρξη ανθρώπινου δυναμικού, με γνώση και αγάπη για τις παραδοσιακές τεχνικές δομής, που συνήθως απαιτούν περισσότερο κόπο, υπομονή και χρόνο. Σύγχρονοι τεχνίτες καλούνται να ακολουθήσουν τα ίχνη των παλιών για να επιτύχει το εγχείρημα.

Η συμβολή αυτών των ειδικευμένων τεχνιτών είναι τόσο ζωτική για τη διάσωση της αρχιτεκτονικής μας κληρονομιάς, που μεταξύ των βασικών στόχων της πολιτικής της προστασίας, συντήρησης και ανάδειξης των μνημείων πρέπει να είναι και η εκπαίδευση αλλά και η διαρκής επαγγελματική υποστήριξή τους, καθώς στην ελεύθερη αγορά εργασίας δεν βρίσκουν εύκολα επαγγελματική διέξοδο. Στο Μυστρά, ένα συνεργείο καλά οργανωμένο και κατάλληλα στελεχωμένο με

εξειδικευμένο προσωπικό, που έχει πλέον πλούσια εμπειρία αναστηλωτικών εργασιών, πραγματοποιεί το έργο.

Υψηλή εξειδίκευση απαιτούν φυσικά και οι εργασίες, όπως η συντήρηση των τοιχογραφιών, των αρχιτεκτονικών γλυπτών και των άλλων μαρμάρινων στοιχείων των κτισμάτων, που πραγματοποιούνται παράλληλα με τις αναστηλωτικές εργασίες.

Ένα μεγάλο ανοιχτό ζήτημα της βυζαντινής οικοδομικής είναι το κατά πόσο ακολουθούσε κάποιο σχεδιασμό, καθώς και ο ρόλος του αρχιτέκτονα σ' αυτόν. Ο σχεδιασμός είναι αντίθετα απαραίτητη προϋπόθεση κάθε σύγχρονης σωστικής επέμβασης, η οποία αν και αναγκαία για την διάσωση ενός κτίσματος, καταστρέφει στοιχεία της ιστορίας του. Η κατά το δυνατό πλήρως τεκμηριωμένη μελέτη αποτελεί το μόνο όπλο για την διαφύλαξη τους. Λεπτομερής αποτύπωση του διατηρούμενου κτίσματος και σαφής πρόταση για τον τρόπο επέμβασης προηγούνται του έργου. Σχέδια, μακέτες, φωτογραφίες, κτλ, αποτελούν τα εργαλεία του σύγχρονου αρχιτέκτονα.

Τέλος, πρέπει να τονίσουμε ότι η φιλοσοφία διατήρησης και ανάδειξης της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς έχει εξελιχθεί στη πορεία των 150 τελευταίων χρόνων, αντικατοπτρίζοντας τη νοοτροπία και τις τεχνικές γνώσεις κάθε εποχής. Σήμερα, οι αναστηλωτές και οι συντηρητές αποφεύγουν τα σύγχρονα υλικά, γιατί η συμπεριφορά τους και η αντοχή τους δεν έχει δοκιμαστεί στο χρόνο. Κατά κύριο λόγο υποστηρίζεται η στερέωση και διατήρηση των οικοδομικών καταλοίπων του παρελθόντος, έστω και αποσπασματικά. Η αναστήλωση τους γίνεται επιλεκτικά και μόνο όταν υπάρχουν επαρκή στοιχεία που να τεκμηριώνουν την αρχική τους μορφή.

4. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

Η Λακωνία είναι πόλος έλξης για τους λάτρεις του Εναλλακτικού Τουρισμού. Ο Ταΰγετος, ο Πάρνωνας και τα δυο ακρωτήρια (Ταίναρο και Κάβο-Μαλέας) δημιουργούν ένα μοναδικό πλέγμα αναρίθμητων κυριολεκτικά επιλογών για όσους λατρεύουν την πεζοπορία, την ορειβασία, την αναρρίχηση και την περιήγηση με ποδήλατο.

Το Ευρωπαϊκό Μονοπάτι E4 και το Εθνικό Μονοπάτι E32 και πιο συγκεκριμένα τα τμήματά τους στη Λακωνία, είναι δύο εκπληκτικές διαδρομές. Στον ορεινό όγκο του Πάρωνα, όπου βρίσκονται τα Τσίντζινα, ξεκινούν 9 πεζοπορικά μονοπάτια χαρτογραφημένα και σηματοδοτημένα και με διαφορετικό βαθμό δυσκολίας.

Η Λακωνία στο μεγαλύτερο μέρος της βρέχεται από θάλασσα (400 χιλ) και με τις πεντακάθαρες παραλίες της αποτελεί ένα από τους ιδανικότερους καλοκαιρινούς προορισμούς.

Με κεντρικό άξονα την Σπάρτη, που χάρη στην ιστορία της έχει αναδειχθεί σε ένα διαχρονικό και παγκόσμιο σύμβολο, ο Νομός ανέπτυξε μέσα στους αιώνες πολλά σημαντικά ιστορικά κέντρα, τα οποία όλα ανεξαιρέτως έχουν αφήσει έντονα τα αποτυπώματά τους.

Ολόκληρη η Λακωνία είναι ένα μουσείο ιστορίας, πολιτισμού και παράδοσης αφού η φυσική ομορφιά συνδυάζεται με τα μνημεία της αρχαιότητας, τις ¹

βυζαντινές εκκλησίες, τα μεσαιωνικά κάστρα, τα μοναστήρια και τους πύργους.

Ολοκληρώνοντας, στο Νομό Λακωνίας εντοπίζονται πέντε βιότοποι NATURA 2000, οκτώ βιότοποι CORINE, εννέα τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους καθώς και πλήθος άλλων βιότοπων.

Στους φυσικούς πόρους του Νομού δεσπόζουσα θέση κατέχει το Σπήλαιο “Διρού”, το Σπήλαιο “Αγ. Ανδρέας” στην Καστανιά Βοιών, καθώς και άλλα Σπήλαια.

Ο Νομός Λακωνίας περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό θεσμοθετημένων παραδοσιακών οικισμών που αποτελούν τη βάση του Ορεινού Τουρισμού. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση παρατηρείται στην περιοχή της Λακωνικής Μάνης.

Τέλος το κλίμα στη Λακωνία παρουσιάζει ποικιλία λόγω των υψομετρικών διαφοροποιήσεων στο σύνολο του Νομού, αλλά και της γεωγραφικής θέσης των επιμέρους περιοχών του Νομού²³

4.1. Πολιτιστικά δρώμενα στο Νομό Λακωνίας

Το 2009, ο Δήμος Μονεμβάσας, σε συνεργασία με την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λακωνίας και με αρωγό την ΤΕΔΚ Ν. Λακωνίας, οργανώνει μια σειρά εκδηλώσεων με έναυσμα την ανακήρυξη, από το Υπουργείο Πολιτισμού, του 2009 ως έτος Γιάννη Ρίτσου.

²³ Πολλάλης Δ. (2009) « Οι Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού: Στόχευση για τις Υπο-Ανάπτυξη Τουριστικές Περιοχές.» 3ο Ελληνικό Επιστημονικό Συνέδριο Τουρισμού, Ανάκτηση από: <http://www.greeceinworld.com>, Οκτώβριος 2009

Με το σκεπτικό ότι οι εορτασμοί των επετείων έχουν καθιερωθεί για να μπολιάσουν την επόμενη γενιά, ο Δήμος Μονεμβάσιας, Δήμος της γενέθλιας πόλης του ποιητή θα πραγματοποιήσει τις εξής εκδηλώσεις

Η Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ν. Λακωνίας έχοντας τη πεποίθηση ότι ο Λακωνικός Λαός έχει ανάγκη, πέρα από έργα, και από καλλιέργεια πνεύματος και ψυχαγωγία προχώρησε στις κάτωθι ενέργειες:

- Χρηματοδότησε θεατρικές παραστάσεις σε κάθε Δήμο και Κοινότητα του Νομού, συνολικού κόστους 79.715,00€ για το 2007 και 68.940,00€ για το 2008, κατορθώνοντας έτσι να μετατρέψει τη θερινή περίοδο σε πολιτιστικό καλοκαίρι για όλη τη Λακωνία
- Χρηματοδότησε θεατρικές παραστάσεις του Εθνικού Θεάτρου στα πλαίσια συνδιοργάνωσης του πολιτιστικού προγράμματος του Σαίνοπουλείου Ιδρύματος. Για το 2007 παρακολουθήσαμε την «ΗΛΕΚΤΡΑ» του Σοφοκλή και το 2008 το θεατρικό έργο «ΒΑΤΡΑ-Χ», διασκευή της κωμωδίας «ΒΑΤΡΑΧΟΙ» του Αριστοφάνη, συνολικού κόστους 15.000,00€ για τη κάθε μια.
- Εξασφάλισε τη δωρεάν παρακολούθηση της θεατρικής παράστασης «Ο καλόκαρδος και η χρυσή ροδιά», του θεάτρου «Κάτω από τη Γέφυρα» του κ. Νίκου Δαφνή, από παιδιά της Λακωνίας και

χρηματοδότησε με 3.750,00€ τη μετακίνηση των παιδιών αυτών στην Αθήνα με 6 λεωφορεία του ΚΤΕΛ

- Χρηματοδότησε, ως συνδιοργανωτής, τις εκδηλώσεις για τα Παλαιολόγια στο Δήμο Μυστρά με το ποσό των 5.000,00€
- Χρηματοδότησε, ως συνδιοργανωτής, τη γιορτή της 17ης Μαρτίου στην Αρεόπολη, από όπου ξεκίνησε η επανάσταση για την απελευθέρωση του Έθνους, η οποία έχει καθιερωθεί ως Εθνική Εορτή για τη Λακωνία, με το ποσό των 4.000,00€
- Συνδιοργάνωσε τρεις εκδηλώσεις στην περιοχή του Νομού Λακωνίας (Δήμος Βοιών : «Ο Πάρνωνας ενεργός στο δίκτυο των ευρωπαϊκών χωριών», Δήμος Γερονθρών: «Κάστρια», Δήμος Μονεμβάσις: «Φεστιβάλ Μεσογειακού Πολιτισμού») με τους αντίστοιχους Δήμους και την Αναπτυξιακή Πάρνωννα, στα πλαίσια του Άξονα 2 «Στήριξη συνεργασίας μεταξύ αγροτικών περιοχών» του Τοπικού Προγράμματος ΚΠ LEADER+²⁴

Η Λακωνία, συμμετέχει και σε εκθέσεις.

Μεταξύ των στόχων της ΤΕΔΚ Ν. Λακωνίας είναι κι αυτή της προβολής και ανάπτυξης του Νομού. Για το λόγο αυτό συμμετείχε και θα συνεχίσει να συμμετέχει σε σημαντικότερες εκθέσεις εντός και εκτός Νομού προβάλλοντας, με το καλύτερο δυνατό τρόπο, τον τοπικό πλούτο. Συγκεκριμένα συμμετείχε στις κάτωθι εκθέσεις:

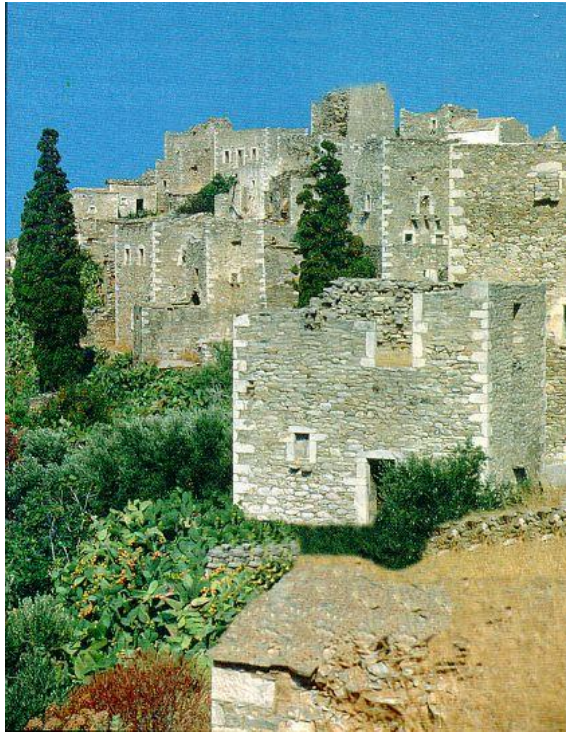
- 7η Γενική Εμπορική Έκθεση Λακωνίας – Μυστράς 2007, όπου ήταν συνδιοργανωτές και η οποία πραγματοποιήθηκε από 25 Αυγούστου έως 2 Σεπτεμβρίου 2007 στο χώρο της ετησίως θεσμοθετημένης εμποροπανήγυρης του Μυστρά
- Φεστιβάλ Ελληνικού Γάλακτος και Τυριού, το οποίο πραγματοποιήθηκε στις 5, 6 και 7 Οκτωβρίου 2007 στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, όπου συμμετείχαν οι κάτοικοι παρουσιάζοντας τα εν γένει Λακωνικά

²⁴ Τοπική Ένωση Δήμων Κοινοτήτων Ν, Λακωνίας «Πολιτιστικές Εκδηλώσεις» Ανάκτηση από : <http://www.tedklakonias.gr> Οκτώβριος 2009.

γαλακτοκομικά προϊόντα με την βοήθεια των 100 και πλέον κτηνοτρόφων της Λακωνίας που παραβρέθηκαν στο περίπτερό μας, με ναυλωμένα από την ΤΕΔΚ λεωφορεία, συγκεντρώνοντας το ενδιαφέρον των επισκεπτών

- 12ο και 13ο Τουριστικό Πανόραμα, τα οποία πραγματοποιήθηκαν από 19 έως 22 Απριλίου 2007 και από 17 έως 20 Απριλίου 2008 αντίστοιχα στο Εκθεσιακό Κέντρο EXPOATHENS στην Ανθούσα Αττικής. Στις εν λόγω εκθέσεις συμμετείχε ο δήμος από κοινού με την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λακωνίας προβάλλοντας με το καλύτερο δυνατό τρόπο το πλούσιο τουριστικό προϊόν που διαθέτει η Λακωνία.
- 4η και 5η Γιορτή Ελιάς και Λαδιού, η οποία λαμβάνει χώρα κάθε χρόνο το 1ο Σαββατοκύριακο του Αυγούστου στη Σελλασία του Δήμου Οινούντος με ιδιαίτερη επιτυχία. Η ΤΕΔΚ συμμετείχε, εκτός από εκθέτης και ως συνδιοργανωτής, στηρίζοντας τη σημαντική προσπάθεια του Πνευματικού και Πολιτιστικού Κέντρου του Δήμου Οινούντος για την πρωτοβουλία και την οργάνωση μιας γιορτής με πρωταγωνιστές τους θησαυρούς του τόπου μας, την ελιά και το ελαιόλαδο.
- Έκθεση Λακωνικών Προϊόντων στο Μετρό του Συντάγματος με θέμα « Η Λακωνία παίρνει το Μετρό για.... Σύνταγμα» η οποία πραγματοποιήθηκε στις 26, 27 και 28 Μαρτίου 2008 στο πιο πολυσύχναστο σημείο της Αθήνας, το Μετρό του Συντάγματος. Επρόκειτο για μια ιδιαίτερα σημαντική εκδήλωση για τη προβολή της Λακωνίας, η οποία συνδιοργανώθηκε με την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λακωνίας και τον Ενιαίο Σύνδεσμο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Ν. Λακωνίας, προκειμένου να γνωρίσει από κοντά το ευρύτερο, αθηναϊκό κοινό τον πλούτο των Λακωνικών προϊόντων
- 2ο Φεστιβάλ Ελαιολάδου και Ελιάς, το οποίο πραγματοποιήθηκε στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας από 9 έως 11 Μαΐου 2008. Και σε αυτή την έκθεση σειμετείχαν μέλη του δήμου από κοινού με την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Λακωνίας προβάλλοντας το κατεξοχήν αγροτικό προϊόν της Λακωνίας με ιδιαίτερη επιτυχία αποσπώντας και τιμητικό τίτλο για τη συμμετοχή.

- 17η Πανελλήνια Εμπορική Έκθεση Θράκης η οποία πραγματοποιήθηκε από 22 έως 25 Μαΐου 2008 στο Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης στην Κομοτηνή με σκοπό να βοηθηθούν οι μικροί παραγωγοί και τυποποιητές του Νομού προβάλλοντας τα προϊόντα τους.²⁵

²⁵ Τοπική Ένωση Δήμων Κοινοτήτων Ν, Λακωνίας «Συμμετοχή σε εκθέσεις» Ανάκτηση από : <http://www.tedklakonias.gr> Οκτώβριος 2009.

4.1.1. Η Λακωνία τιμά τον Γιάννη Ρίτσο

Η Λακωνία, η Ελλάδα, τιμά τον ποιητή της Ρωμιοσύνης Γιάννη Ρίτσο. Πολυποίκιλο και με πολλαπλούς στόχους είναι το πρόγραμμα , που παρουσιάστηκε στο Μέγαρο Μουσικής για τη συμμετοχή της γενέτειρας του ποιητή Γιάννη Ρίτσου στις εκδηλώσεις για τα 100 χρόνια από τη γέννησή του.

Είναι ένα πρόγραμμα που δημιουργήθηκε με την συνεργασία του Νομάρχη Λακωνίας Κωνσταντίνου Φούρκα του Δημάρχου Μονεμβασίας Νεκτάρου Μαστορόπουλου. Καλλιτεχνική υπεύθυνος είναι η συνθέτης Πηγή Λυκούδη.

Ο κύριος όγκος των εκδηλώσεων αναφέρθηκε στον ποιητή και πραγματοποιήθηκε στην Μονεμβασία με κορυφαία την έκθεση του «Εικαστικού Ρίτσου».

Ο εμπλουτισμός και η ενσωμάτωση στο όλο πρόγραμμα των εκδηλώσεων για την απελευθέρωση της Μονεμβασίας από τους Τούρκους, η με πληροφορίες Προσκυνηματικού Τουρισμού έκδοση Λειμωνάριου για τους νεομάρτυρες της περιοχής και οι δραστηριότητες της Νομαρχιακής επιτροπής Τουρισμού έχουν στόχο να ενισχύσουν τις προϋποθέσεις για την αύξηση του εσωτερικού τουρισμού.

Η ημερίδα για το κρασί που προσδιορίζεται στην περίοδο του τρύγου έχει στόχο τη στήριξη της ονομασίας προέλευσης της τοπικής ποικιλίας οίνου MALVASIA.

Το πρόγραμμα δομήθηκε έτσι που να φαίνεται ότι ο ποιητής συνεχίζει και θα συνεχίζει να προσφέρει στην Νέα Γενιά, στην Εκπαίδευση, στους συμπατριώτες του, στους έλληνες επισκέπτες της αγαπημένης του ΜΟΝΟΒΑΣΙΑΣ και αυτούς της αλλοδαπής. Ότι συνεχίζει να προσφέρει πολιτισμό.

«Ο Γιάννης Ρίτσος, είδε το φως της ζωής, πίσω από τα τείχη της Καστροπολιτείας.

Μα προορισμός της ζωής του, ήταν να γκρεμίσει τα τείχη. Να πλάσει ποίηση ισχυρή, ώστε να ξεθεμελιώνει προκαταλήψεις και να χτίζει όνειρα, ιδέες και ελπίδες οικουμενικές. Γιος του Ελευθέριου και της Ελευθερίας, - σαν να'ταν πεπρωμένο του να παλεύει πάντα για την ελευθερία- γράφει στα «Στοιχεία Ταυτότητας» ο Γιάννης Ρίτσος: «Εσπούδασα ιστορία του παρελθόντος και του μέλλοντος στη σύγχρονη σχολή του Αγώνα. Επάγγελμα μου: λόγια και λόγια».

Με ποια λόγια μπορεί κανείς να μιλήσει για έναν ποιητή;

Ποιες λέξεις να χρησιμοποιήσεις, για να περιγράψεις την παρακαταθήκη του, όταν παρακαταθήκη του είναι οι λέξεις; Λέξεις που υμνούν την Ελλάδα, τον αγώνα, την άνοιξη, την ελπίδα, την αγάπη, την ελευθερία, την ίδια τη ζωή.

Ποια λόγια μπορούν να περιγράψουν το δημιουργό, που ύμνησε τον τόπο του και τόπο μας με τρόπο πιο παραστατικό από ότι η ίδια η φύση θα περιέγραφε;

Ένας ποιητής, που «άκουσε το σφιγμό των ανθρώπων», γιατί ακούμπησε την καρδιά τους. Που έγραφε «στίχους οργισμένους για τους ασώπαστους Ένας αγωνιστής της ελευθερίας και της δημοκρατίας, που έγινε κομμάτι της ιστορίας, τιμώντας τα πιστεύω του.

Ένας από τους θεμελιωτές του υπερρεαλισμού στην ελληνική ποίηση, που πάντρεψε τον τραχύ και ασκητικό λόγο της νέας ποίησης με το λυρισμό, τη δημοτική παράδοση και την εικόνα της Ελλάδας.

«Παραμερίζουμε ποιητή για να περάσεις», είχε γράψει σε ένα τετράστιχο για το Ρίτσο, ο Παλαμάς τον Ιούνιο του 1938, επαινώντας την «πρωτοφανή δεξιοσύνη του».

Ο Γιάννης Ρίτσος ήταν Έλληνας με αξίες και όραμα, που γέννησε πολιτισμό, εκφράζοντας ιδέες που άγγιξαν τις γενιές που πέρασαν και, ελπίδα μας είναι, πως θα αγγίζουν τις γενιές που θα έλθουν.»²⁶

Ένας δημιουργός με ποικίλα ταλέντα, που μέσα από την ποίηση και τους στίχους, που μελοποίησαν κορυφαίοι Έλληνες συνθέτες, όπως ο Μίκης Θεοδωράκης, έδωσε φωνή στους Έλληνες:

Ο Ρίτσος, έβαλε τη σφραγίδα του στο σύγχρονο ελληνικό πολιτισμό. Ίσως και να είναι ορισμός του πολιτισμού, η φράση που έκρυψε στο ποίημα «για την κόρη του»:

«Γιατί δεν είναι, κοριτσάκι, να μάθεις μόνο εκείνο που είσαι, εκείνο που έχεις γίνει.

Είναι να γίνεις ό,τι ζητάει η ευτυχία του κόσμου.

Είναι να φτιάχνεις, κοριτσάκι, την ευτυχία του κόσμου».

Αυτό το κέλευσμα, ήταν και το μήνυμα των εκδηλώσεων για τα 100 χρόνια από τη γέννηση του Γιάννη Ρίτσου.

4.1.2. Υπάρχουσα τουριστική υποδομή στο νομό Λακωνίας

Η Λακωνία βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα της Πελοποννήσου και καλύπτει έκταση 3.636 χλμ. Κυριαρχεί το ημιορεινό έδαφος, οι πλούσιοι κάμποι και τα δάση, τα οποία καλύπτουν το 5% της επιφάνειάς της. Βρέχεται από το Μεσσηνιακό και το Λακωνικό κόλπο και από το Μυρτώο και Κρητικό πέλαγος. Σ' αυτήν ανήκουν επίσης οι νησίδες Τρίνασος, Γλάρος, Λεπτονήσι, Κασέλλα, Ροδίτσα, Δασκαλειό και το νησί Ελαφώνησος. Ορίζεται από τις

²⁶ Νομάρχης Λακωνίας Κωνσταντίνος Φούρκας (2009) «Η Λακωνία τιμά τον Γιάννη Ρίτσο» Ανακίνηση από : <http://www.935radio.gr> Οκτώβριος 2009

οροσειρές του Ταΰγετου στα δυτικά και του Πάρνωνα στ' ανατολικά και ανάμεσα τους κυλάει ο ποταμός Ευρώτας.

Διοικητικά ο νομός Λακωνίας αποτελείται από τέσσερις επαρχίες: του Γυθείου με πρωτεύουσα το Γύθειο, της Επιδαύρου Λιμηράς με πρωτεύουσα τους Μολάους, της Λακεδαίμονας με πρωτεύουσα τη Σπάρτη και του Οιτύλου με πρωτεύουσα την Αρεόπολη. Ο πληθυσμός της φτάνει τους 95.695 κατοίκους, εκ των οποίων οι 14.084 κατοικούν στη Σπάρτη και ασχολούνται με τη γεωργία, όπου στηρίζεται η οικονομία της περιοχής. Σημαντικότερα προϊόντα είναι το ελαιόλαδο, τα πορτοκάλια, τα σύκα, το μέλι και οι ντομάτες.

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους οικονομικούς κλάδους του Νομού Λακωνίας. Και αυτό γιατί ως κλάδος έντασης εργασίας συμβάλλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στις επενδύσεις, στην άμεση δημιουργία τοπικού προϊόντος αλλά και στην έμμεση (π.χ. κατανάλωση τοπικών προϊόντων και μιας σειράς υπηρεσιών) κ.α. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μόνον το 2001 μόνον ο κλάδος των ξενοδοχείων και εστιατορίων συνέβαλε κατά 5,66 % στο συνολικό ΑΕΠ του Νομού. Εκτιμάται ότι η συνολική συμμετοχή του τουρισμού στο τοπικό ΑΕΠ και στην απασχόληση βρίσκεται πολύ πάνω από το 10%, ενώ όπως θα αναλυθεί στα παρακάτω ο τουρισμός της περιοχής διαθέτει τεράστιο αναπτυξιακό απόθεμα προς μελλοντική αξιοποίηση.

4.2. Τα πλεονεκτήματα και οι ευκαιρίες –συγκριτικά πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη του τουρισμού.

Ως γνωστόν ο τουρισμός είναι ένας από τους ισχυρότερους μοχλούς οικονομικής ανάπτυξης και για τις τοπικές κοινωνίες, αλλά και για τις τοπικές οικονομίες.

Η γενικότερη Ελληνική τουριστική πολιτική βασίστηκε, χρόνια τώρα, σε ένα συγκεκριμένο μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης, το μοντέλο του μαζικού

τουρισμού (“πακέτο”, ήλιος, θάλασσα και “πλαστικό” φαγητό), το οποίο τείνει σταθερά προς τον κορεσμό.

Οι ανάγκες και οι απαιτήσεις όμως άλλαξαν, ο χώρος της τουριστικής αγοράς διευρύνεται και δημιουργούνται νέες ευκαιρίες για διάφορες μορφές τουριστικής δραστηριότητας.

Η παγκόσμια οικονομική αστάθεια περιόρισε τη διάρκεια των διακοπών, σε Έλληνες και Ευρωπαίους τουρίστες, οι οποίοι ξοδεύουν χρήματα για τα εντελώς απαραίτητα.

Ο Ελληνικός τουρισμός δεν θα έχει μέλλον αν εξακολουθήσει να προσπαθεί να πουλήσει το ίδιο απλοϊκό προϊόν με αυτό που πωλούν πολύ φθηνότερα οι εκτός ευρωζώνης ανταγωνιστές μας, που είναι πολλοί και είναι βέβαιο ότι θα πληθύνουν ακόμη περισσότερο στο άμεσο μέλλον.

Οι τουριστικοί προορισμοί που θέλουν να διατηρήσουν το ρόλο τους και να παραμείνουν βιώσιμοι και ανταγωνιστικοί, οφείλουν να εναρμονιστούν με τις νέες τάσεις της αγοράς αναπτύσσοντας και προϊόντα ειδικών- εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού, που τον καθιστά άξιο ιδιαίτερης προσοχής, είναι το γεγονός ότι προσελκύει άτομα που στη πλειονότητα τους είναι μέσου και ανώτερου μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου.

Η φιλοσοφία του εναλλακτικού τουρισμού συνοψίζεται στη διαφύλαξη του περιβάλλοντος, των πόρων του τουριστικού προορισμού αλλά και στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας με ήπια μορφή.

Η τουριστική ανάπτυξη της Λακωνίας εντάσσεται μέσα στο γενικότερο πλαίσιο της τουριστικής ανάπτυξης όλης της Πελοποννήσου

Ο Νομός Λακωνίας κατά κύριο λόγο, από πλευράς οικονομικής ανάπτυξης, βασίζεται στη Γεωργία. Η καλλιέργεια της ελιάς και των εσπεριδοειδών αποτελούν τις βασικότερες ενασχολήσεις των κατοίκων.

Τα ακραία καιρικά φαινόμενα όμως, οι πυρκαγιές και η μη έγκαιρη διάθεση των προϊόντων, δημιούργησαν πτωτικές τάσεις στην αγροτική οικονομία, με συνέπεια την απώλεια του αγροτικού εισοδήματος.

Δευτερευόντως στην οικονομική ανάπτυξη του Νομού, συμβάλει ικανοποιητικά και το κεφάλαιο τουρισμός.

Δυνατά συγκριτικά τουριστικά πλεονεκτήματα της Λακωνίας, που θα πρέπει να εκμεταλλευτεί δεόντως, θεωρούνται η γεωφυσική της θέση, η πολιτισμική και ιστορική της παρακαταθήκη αλλά και το απaráμιλλο φυσικό της περιβάλλον, ικανά συστατικά για τη χάραξη τουριστικής πολιτικής, με αντικειμενικό σκοπό να αποτελέσει η περιοχή σημαντικό πόλο έλξης τουριστικού ενδιαφέροντος.

Ως εκ τούτου η περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της Λακωνίας θα αποτελέσει σημαντική πηγή οικονομικής αξιοποίησης του τόπου, θα παίξει καθοριστικό ρόλο στη συγκράτηση του πληθυσμού, θα συμβάλει στη δραστηριοποίηση παραγωγικών μονάδων που δρουν συμπληρωματικά με το τουρισμό και γενικότερα θα βοηθήσει στην επαγγελματική προοπτική των νέων.

Η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της Λακωνίας επιτρέπει την ανάπτυξη ήπιας μορφής τουριστικής αξιοποίησης, με αειφόρο κατεύθυνση, που σε πρώτο στάδιο θα βασίζεται:

- ο Στην εναρμόνιση του τουρισμού με το φυσικό, πολιτιστικό και ανθρώπινο περιβάλλον
- ο Στην υιοθέτηση περιβαλλοντικά φιλικής δεοντολογίας και κανόνων που θα εφαρμόζονται από όλους ανεξαιρέτως τους εμπλεκόμενους
- ο Στην αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας και στη προώθηση τεχνολογιών και συστημάτων διαχείρισης που δεν θα επιβαρύνουν το περιβάλλον

Ο επισκέπτης του Νομού Λακωνίας θα έχει τη δυνατότητα να επωφεληθεί

από τους τουριστικούς πόρους της περιοχής, πραγματοποιώντας έτσι μια σειρά ειδικών δραστηριοτήτων.

Οι τουριστικές επιχειρήσεις του Νομού είναι σε γενικές γραμμές μικρές φιλόξενες οικογενειακές επιχειρήσεις, εποχιακής λειτουργίας και κατά το πλείστον τη θερινή περίοδο, με πληρότητες ιδιαίτερα χαμηλές, αφού η τουριστική περίοδος περιορίζεται στις 40-50 ημέρες το χρόνο.

Ένας από τους βασικότερους στόχους για την τουριστική αξιοποίηση της Λακωνίας, με σκοπό την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, είναι η προώθηση των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Κάποιες από τις ειδικές μορφές τουριστικής ανάπτυξης που θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν με επιτυχία στη Λακωνία, χωρίς να αποκλείεται η χρήση και άλλων εναλλακτικών μορφών, εφ' όσον υπάρξει η δεδομένη τουριστική ζήτηση και αναπτυχθεί η κατάλληλη ειδική υποδομή είναι:

*** Ο Περιηγητικός τουρισμός**

* Ο Θαλάσσιος τουρισμός

* Ο Εκπαιδευτικός τουρισμός

* Ο Πολιτιστικός τουρισμός

* Ο Θρησκευτικός τουρισμός

* Τουρισμός τρίτης ηλικίας

4.2.1. Δραστηριότητες στο Ν. Λακωνίας

ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ Ε.Ο.Σ. ΣΠΑΡΤΗΣ – ΚΟΡΦΗ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ – ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΑΨΟΔΕΜΑΤΟΥΣΑ – ΦΑΡΑΓΓΙ ΡΙΝΤΟΜΟΥ

Πανέμορφη και δύσκολη διαδρομή που απαιτεί διανυκτέρευση, αφού διαρκεί τουλάχιστον 12 ώρες ή και 15 ανάλογα με το ρυθμό βαδίσματος και το σημείο εξόδου από το φαράγγι.

ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ Ε.Ο.Σ. ΣΠΑΡΤΗΣ - ΠΕΝΤΑΥΛΟΙ – ΆΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Διαδρομή στο διεθνές μονοπάτι Ε4 και στο Εθνικό 32, διάρκειας 2 ωρών και 20', μέσα σε πανέμορφο δάσος πεύκων, ελάτων και μαυρόπευκων.

ΆΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ – ΚΟΡΦΗ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ

Η κλασική διαδρομή από τη δυτική πλευρά του βουνού, διάρκειας 4-4,5 ωρών.

ΠΗΓΗ ΜΑΓΓΑΝΙΑΡΗ - ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ Ε.Ο.Σ. ΣΠΑΡΤΗΣ – ΚΟΡΦΗ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ

Η κλασική διαδρομή από την Ανατολική πλευρά του βουνού 8,5 χλμ., διάρκειας 4,5-5 ωρών. Ανάβαση από τη Πηγή Μαγγανιάρη (ύψ. 980μ.) με πορεία μέσα σε δάσος προς το Καταφύγιο του Ε.Ο.Σ. Σπάρτης (1 ώρα και 45' – ύψ. 1550μ.).

ΚΟΥΜΟΥΣΤΑ – ΠΕΝΤΑΥΛΟΙ - ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ Ε.Ο.Σ. ΣΠΑΡΤΗΣ

Διαδρομή 7,5 χλμ. από τα οποία 2 χλμ. σε δασικούς δρόμους, διάρκειας 3 ώρες και 15'. Από τη Κουμουστά (ύψ. 700μ.) ακολουθούμε ομαλό μονοπάτι που οδηγεί μέσα σε δάσος και παλιές καλλιέργειες σε αναβαθμούς μέχρι τη «Λάκκα του Πινέρη» (1 ώρα και 15' - ύψ. 1080μ.).

ΚΟΥΜΟΥΣΤΑ – ΜΟΝΗ ΓΟΛΑΣ

Το μονοπάτι οδηγεί από τον εγκαταλελειμμένο παραδοσιακό οικισμό της Κουμουστάς...

ΚΑΛΥΒΙΑ ΣΟΧΑΣ – ΣΟΧΑ – ΛΑΚΚΩΜΑΤΑ – ΤΣΑΡΚΟΣ

Διαδρομή 12,2 χλμ., διάρκειας 5,5 ωρών. Από το χωριό Καλύβια Σοχάς (υψ. 320μ.) αρχίζει καλοφτιαγμένο καλντερίμι που ανηφορίζει σε απότομη πλαγιά με πανοραμική θέα και καταλήγει στον οικισμό της Σοχάς (2 ώρες – ύψ. 840μ.)...

ΑΝΑΒΡΥΤΗ – ΛΑΚΚΩΜΑΤΑ – ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ Ε.Ο.Σ. ΣΠΑΡΤΗΣ

Διαδρομή στο διεθνές μονοπάτι Ε4 διάρκειας 5 – 5,5 ωρών εκπληκτικής ομορφιάς, μέσα σε άλλοτε καλλιεργούμενες εκτάσεις και σε ορεινό δάσος ελάτων και μαυρόπευκων.

ΜΥΣΤΡΑΣ – ΜΟΝΗ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ – ΑΝΑΒΡΥΤΗ

Διαδρομή διάρκειας 2 ωρών και 45´ στο διεθνές μονοπάτι Ε4. Η πορεία αρχίζει από το Μυστρά (υψ. 320μ.) για 3χλμ. σε άσφαλο και στη συνέχεια σε χωματόδρομο.

ΜΥΣΤΡΑΣ – ΤΑΪΓΕΤΗ – Ι.Μ. ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ - ΣΕΛΑ – ΠΕΡΓΑΝΤΑΙΚΑ – ΜΟΝΗ ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ

Διαδρομή 8,9 χλμ. διάρκειας 3,5 ωρών. Ακολουθούμε πετρόχτιστο μονοπάτι, που αρχίζει στα βόρεια του Μυστρά (υψ. 320μ.) φτάνουμε στο χωριό Ταυγέτη (1 ώρα και 15´ - υψ. 700μ. – 2,5 χλμ.), μετά από 1 ώρα και 15´, όπου ξεκουραζόμαστε για λίγο στη μεγάλη πηγή, στην είσοδο του χωριού.

4.2.2. Ζώνες τουριστικής ανάπτυξης Λακωνίας και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα

4.2.2.1. Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης Λακωνίας-Μεσσηνίας

Διαμορφώνεται μια Στρατηγική Περιφερειακής Ανάπτυξης της Νότιας Πελοποννήσου με βάση τις ανάγκες, τις δυνατότητες και τις επιλογές των κατοίκων και των φορέων της.

Ενεργοποιείται λοιπόν, μια συστηματική και ολοκληρωμένη προσπάθεια για την οικονομική, κοινωνική, τεχνολογική, πολιτιστική και βιώσιμη ανάπτυξη της Νότιας Πελοποννήσου, που συμπληρώνει και εμπλουτίζει τις κοινοτικές και εθνικές επιλογές.

Το αναπτυξιακό σχέδιο είναι μία πρώτη προσπάθεια διανομαρχιακής συνεργασίας, δύο περιοχών οι οποίες χαρακτηρίζονται ως παραμεθόριες περιοχές και οι οποίες πρέπει να τύχουν ειδικής χρηματοδότησης προκειμένου να πραγματοποιηθούν έργα που θα ελαχιστοποιήσουν το αναπτυξιακό έλλειμμα που παρατηρείται.

Με τον τρόπο αυτό, δημιουργείται παράλληλα, ένα νοτιοαναπτυξιακό μέτωπο. Μέσα από το σχέδιο αυτό αναδεικνύονται οι ανάγκες, αλλά και οι αναπτυξιακές ευκαιρίες της Νότιας Πελοποννήσου.

Οι Προτεραιότητες του Ειδικού Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης βασίζονται σε επτά άξονες:

1. Ενίσχυση Προσπελασιμότητας και Δημιουργία – Αναβάθμιση Βασικών Υποδομών
2. Κοινωνία της Γνώσης – Καινοτομία
3. Παραγωγικό Περιβάλλον
4. Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή
5. Βιώσιμη Ανάπτυξη
6. Ανασυγκρότηση Πυρόπληκτων Περιοχών
7. Θεσμικά Μέτρα

Μέσα από το στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης προτείνονται καινοτόμες δράσεις που αναδεικνύουν την πολιτιστική μας κληρονομιά. Μία τέτοια δράση είναι το Κέντρο υποδοχής επισκεπτών το οποίο έχει ως βασικό στόχο να προβάλλει το Νομό ως ελκυστικό τουριστικό προϊόν . Οι υπηρεσίες πληροφόρησης θα βασίζονται στην ψηφιακή τεχνολογία αλλά και σε έντυπο υλικό. Παράλληλα επιδιώκεται και η οργάνωση λειτουργίας info kioski σε αστικά κέντρα του Νομού.

Οι πολιτιστικοί μας θησαυροί είναι εφικτό να αναδειχθούν είτε με παραδοσιακά είτε και με καινοτόμα μέσα. Τα πολυμέσα, το διαδίκτυο και η

εικονική πραγματικότητα είναι εφαρμογές των σύγχρονων τεχνολογιών. Τέτοια μέσα είναι:

Κέντρα εικονικής παράστασης. Πρόκειται για εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν πολυδιάστατες προβολές και άλλες τεχνικές για την παρουσίαση ενός μνημείου ή γεγονότος. Ο Θολωτός τάφος του Βαφειού, η Καστροπολιτεία της Μονεμβάσσιας, η ιστορία του Οιτύλου και οι Βυθισμένες πολιτείες της Ανατολικής Λακωνίας

Καινοτομικά μουσεία . Δεν βασίζονται σε αυθεντικά εκθέματα αλλά σε εφαρμογές σύγχρονων τεχνολογιών (πολυμέσα, εικονική πραγματικότητα, διαδίκτυο),

Θεματικά πάρκα πολιτιστικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις για τη δημιουργία υπαίθριων μουσείων. Αναδεικνύονται έτσι τα μνημεία και οι αρχαιολογικοί χώροι και διαμορφώνεται ο χώρος ως χώρος περιπάτου και Πολιτιστικές διαδρομές. Πρόκειται για ιστορικές, αρχαιολογικές και θρησκευτικές θεματικές διαδρομές περιλαμβάνουν μνημεία και χώρους (συχνά και από τους δύο γειτονικούς Νομούς, Μεσσηνία-Λακωνία) που συνδέονται με κοινό θεματικό άξονα και συγκροτούν ομοειδείς πολιτιστικούς πόρους.

Ο τουρισμός, το φυσικό περιβάλλον και η καινοτομία είναι τρείς ακόμα προνομιακοί τομείς στους οποίους αναφέρεται το Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης. Πρόταση δε, είναι η δημιουργία Νομαρχιακού πόλου Καινοτομίας.

Όσον αφορά το οδικό δίκτυο θα πρέπει να υπάρξει

1. Βελτίωση της προσπελασιμότητας από και προς τους Νομούς Λακωνίας και Μεσσηνίας
2. Αναβάθμιση του ενδονομαρχιακού οδικού δικτύου
3. Βελτίωση της οδικής πρόσβασης σε περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος (διοικητικά κέντρα, βιομηχανικές περιοχές, τουριστικά αξιοθέατα κ.λ.π.)
4. Υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης στην παραλιακή ζώνη Λακωνίας και Μεσσηνίας.

Για τις λιμενικές υποδομές απαιτείται

1. Βελτίωση λιμενικών υποδομών και ανωδομών για τον εκσυγχρονισμό των παρεχόμενων υπηρεσιών
2. Ανάδειξη λιμένων στον Νομό Λακωνίας σε σημαντικούς κόμβους μεταφορών και μετακινήσεων τουριστικού και εμπορικού χαρακτήρα
3. Χωροθέτηση και δημιουργία νέων τουριστικών λιμένων (μαρίνες)
4. Βελτίωση των υποδομών ελλιμενισμού σκαφών αναψυχής σε υφιστάμενους τουριστικού λιμένες.

Επιβάλλεται να υπάρξουν έργα όσον αφορά τη διαχείριση των υδατικών πόρων και τη διαχείριση στερών και υγρών αποβλήτων καθώς επίσης και δράσεις για την ενέργεια και τις τηλεπικοινωνίες.

Άλλο ένα ζητούμενο από την εφαρμογή του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης είναι και οι οικονομικές επιπτώσεις που θα υπάρξουν , όσον αφορά το ΑΕΠ, το κατά κεφαλήν εισόδημα αλλά και τις οικονομικές δραστηριότητες και την απασχόληση.

Από την καταγραφή των στοιχείων τεκμαίρεται μείωση του πρωτογενούς τομέα, θετική εξέλιξη στο τομέα της μεταποίησης, αύξηση 2,3% περίπου στο τομέα των κατασκευών , του εμπορίου και του τουρισμού και πτώση στον τομέα των μεταφορών και των επικοινωνιών.

Ο Νομός Λακωνίας είναι μία περιοχή με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στις μικροπεριφέρειές του.

Η Σπάρτη είναι αστική περιοχή η οποία εντάσσεται στις αστικές και αγροτικές περιαστικές περιοχές.

Αγροτικές περιοχές με δυνατότητες ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων είναι η μικροπεριφέρεια Σκάλας- Βλαχιώτη.

Αγροτικές περιοχές με δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης και ιδιαίτερα ιστορικά χαρακτηριστικά είναι η μικροπεριφέρεια Επιδαύρου Λιμηράς και η μικροπεριφέρεια Μάνης. Ορεινές περιοχές με δυνατότητα ανάπτυξης ήπιων δραστηριοτήτων αναψυχής είναι η μικροπεριφέρεια της Ζώνης του Πάρνωνα.

Για την υλοποίηση του προγράμματος , το ύψος του οποίου ανέρχεται περίπου σε 600 εκατομμύρια € και του οποίου ο χρονικός ορίζοντας είναι μέχρι το 2020, προτείνεται η ίδρυση φορέα διαχείρισης διανομαρχιακού χαρακτήρα.²⁷

4.3. Προτάσεις βελτίωσης του τουριστικού προϊόντος στην περιοχή μελέτης και την ευρύτερη περιοχή

Με στόχο τη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος και την **επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου** η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Λακωνίας, προχωράει στη μελέτη για τη δημιουργία καταδυτικών πάρκων. Αξίζει να σημειωθεί ότι

²⁷ Γραφείο Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων «Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης Λακωνίας-Μεσσηνίας» Ανάκτηση από: <http://www.agiosnikolaos.net>, Οκτώβριος 2009

εφόσον πραγματοποιηθούν θα αποτελέσουν τα πρώτα καταδυτικά πάρκα στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με τη νομαρχία, για τη Λακωνία η δημιουργία καταδυτικών πάρκων σημαίνει **προστασία του περιβάλλοντος** (αναζωογόνηση της θάλασσας), αύξηση των αλιευμάτων, αύξηση του εισοδήματος των παράκτιων αλιέων, συγκριτικό πλεονέκτημα ότι θα είναι ο πρώτος τεχνητός ύφαλος πανελλαδικά, ενώ η περιοχή γίνεται ειδικός τουριστικός προορισμός και επιμηκύνεται έτσι η τουριστική σεζόν. Επίσης, αύξηση των θέσεων εργασίας και βελτίωση των υποδομών μέσω της οικονομικής διαχείρισης των καταδυτικών πάρκων, στην οποία μπορεί να συμμετέχει η τοπική κοινωνία, με τη δυνατότητα οικονομικού οφέλους.

«Η προσπάθεια αυτή γίνεται για να ωφεληθεί ο τουρισμός αλλά μακροπρόθεσμα να αυξηθεί και το εισόδημα των αλιέων και ο θαλάσσιος πληθυσμός. Χαρακτηριστικό παράδειγμα λειτουργίας καταδυτικών πάρκων είναι **τα νησιά Μέντες της Ισπανίας**, μία υποβαθμισμένη περιοχή, της οποίας τα αναπτυξιακά δεδομένα άλλαξαν μέσα σε δέκα χρόνια. Είκοσι εκατομμύρια Ευρωπαίοι ασχολούνται με τις καταδύσεις, άρα είναι μοναδική ευκαιρία για τη Λακωνία να εκμεταλλευτεί αυτό το μέγεθος.»²⁸

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε το πρόγραμμα NetForce 2006 το οποίο εντάχθηκε στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα «Καινοτόμων Δράσεων και αφορά στην ενδυνάμωση της περιφερειακής καινοτομίας της Πελοποννήσου εφαρμόζοντας μια σειρά διατομεακών καινοτόμων ενεργειών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου. Επιπλέον αφορά στη δημιουργία, στη διάδοση και στην ολοκλήρωση της γνώσης στο πλαίσιο των βασικών επιχειρηματικών τομέων της περιοχής ως κύρια πηγή της καινοτομίας και του περιφερειακού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

Στόχος της δράσης 7.4 είναι η **ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών επιχειρήσεων της Περιφέρειας Πελοποννήσου** μέσω της διαμόρφωσης νέων τουριστικών προϊόντων θεματικού / ειδικού

²⁸ Φούρκας (2006) Νομάρχης Λακωνίας «Μελέτη για τη δημιουργία καταδυτικών πάρκων στη Λακωνία» Ανάκτηση από: <http://www.travelforall.gr>, Οκτώβριος 2009

ενδιαφέροντος. Η διαφορετικότητα και η ποικιλομορφία των τουριστικών πόρων της Πελοποννήσου αποτελούν ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα για τη διαμόρφωση και ανάδειξη μιας ανταγωνιστικής και διακριτής ταυτότητας της Περιφέρειας ως αναγνωρίσιμου προορισμού θεματικών μορφών τουρισμού. Ο σκοπός αυτός μπορεί να επιτευχθεί με τη δημιουργία και την ένταξη των τουριστικών επιχειρήσεων στο **«Περιφερειακό Δίκτυο Θεματικών Μορφών Τουρισμού»** της Πελοποννήσου, δημιουργώντας οικονομίες κλίμακας καθώς και παρέχοντας ένα πλαίσιο αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων από τον προσδιορισμό της νέας αυτής τουριστικής ταυτότητας της Περιφέρειας.

Κοινό παρανομαστή της δράσης 7.4 και της σκοπιμότητας σύστασης του δικτύου αποτελεί η **βελτίωση της ανταγωνιστικότητας** των επιχειρήσεων και του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας Πελοποννήσου, που εκφράζεται με την:

- Αύξηση της επισκεψιμότητας στους τουριστικούς προορισμούς της Περιφέρειας
- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και μείωση της εποχικότητας
- Πρόσβαση σε νέες αγορές και διεύρυνση της αγοράς στόχου
- Αύξηση των κρατήσεων / ζήτησης παροχής υπηρεσιών και βελτίωση του κύκλου εργασιών των τουριστικών επιχειρήσεων
- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας και μείωση του κόστους διοίκησης και προώθησης

Στο πλαίσιο αυτό, η έμφαση δίνεται στην επίτευξη μιας σειράς επιμέρους επιχειρησιακών στόχων:

- Σχεδιασμός και ανάπτυξη ολοκληρωμένων και διακριτών τουριστικών προϊόντων στο πλαίσιο μιας συλλογικής πρωτοβουλίας επιχειρήσεων και τουριστικών φορέων, με κυρίαρχο στοιχείο τον χωρικό και θεματικό προσανατολισμό.

- Δημιουργία διακριτής «ταυτότητας» και προβολή της Περιφέρειας Πελοποννήσου ως προορισμού θεματικών μορφών τουρισμού
- Σχεδιασμός και υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος προώθησης των τουριστικών προϊόντων

Η συμβολή της επιχειρηματικής δικτύωσης στην επίτευξη του στόχου βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών επιχειρήσεων έγκειται στα εξής:

- Στην εισαγωγή νέων, καινοτόμων και ανταγωνιστικών προϊόντων / υπηρεσιών (εμπλουτισμός και διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος) με συλλογική πρωτοβουλία
- Στην άμεση ανταπόκριση στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών και στην πρόσβαση των επιχειρήσεων σε νέες αγορές, μέσω της ανάληψης κοινών δράσεων προβολής & προώθησης
- Στην εισαγωγή νέων εργαλείων και μεθόδων προώθησης των πωλήσεων («ηλεκτρονικός τουρισμός»)
- Στην αύξηση της διαπραγματευτικής ικανότητας των επιχειρήσεων έναντι των ταξιδιωτικών γραφείων και tour operators, μέσω της δημιουργίας «κρίσιμης μάζας» επιχειρήσεων
- Στην ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, σύμφωνα με τις νέες απαιτήσεις της αγοράς, μέσω της συλλογικής υιοθέτησης κοινών προτύπων ποιότητας
- Στην αύξηση της αναγνωρισιμότητας των επιχειρήσεων από την ένταξή τους σε ένα κοινό σήμα του δικτύου
- Στη μεταφορά τεχνογνωσίας σε διατοπικό και διακρατικό επίπεδο και την εισαγωγή νέων μεθόδων οργάνωσης, διαχείρισης και προώθησης των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισης και υποστήριξης του ανθρώπινου δυναμικού
- Στη δυνατότητα βελτίωσης της σχέσης κόστους / τιμής μέσω της μείωσης του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων

4.4.Αντικείμενο της δράσης

Οι αιτήσεις συμμετοχής, που θα υποβληθούν από τις υποψήφιες επιχειρήσεις στο πλαίσιο της παρούσας πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος, θα οδηγήσουν στη σύσταση νομικού προσώπου (αστική μη κερδοσκοπική εταιρία) που θα αναλάβει τη διαχείριση του Περιφερειακού Δικτύου Θεματικών Μορφών Τουρισμού της Πελοποννήσου κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος αλλά και μετά το πέρας αυτού. Οι επιχειρήσεις αυτές θα αποτελέσουν τα ιδρυτικά μέλη – εταίρους της εταιρίας διαχείρισης του Δικτύου.

Στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου NetForce 2006 εντάχθηκαν προς συγχρηματοδότηση από το έργο συγκεκριμένες ενέργειες που αποβλέπουν στη σύσταση του Δικτύου και στη δημιουργία των κατάλληλων εργαλείων για τη λειτουργία του κατά τη διάρκεια της πιλοτικής λειτουργίας. Οι ενέργειες αυτές παρουσιάζονται συνοπτικά στον ακόλουθο πίνακα:

ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΙΛΟΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	
1.	ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΝΕΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
2.	ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΣΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ
3.	ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ BRANDING ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
4.	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΟΜΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ (ΣΥΣΤΑΣΗ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ)
5.	ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ – ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
6.	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ – ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ WWW.ECOTOUR.GR ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
7.	ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ
8.	ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ κλπ.)
9.	ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΓΙΑ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ
10.	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΣΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ (ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ – ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ)
11.	ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ
ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ: 319.500 €	
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΤΠΑ: 207.000 € (65%)	
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ: 112.500 € (35%)	

Το συνολικό κόστος των ανωτέρω ενεργειών ανέρχεται σε 319.500 € και συγχρηματοδοτείται κατά 65% από πόρους του ΕΤΠΑ στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου NetForce 2006. Η ιδιωτική συμμετοχή ανέρχεται σε

112.500 € (35%) και θα καταβληθεί με τη μορφή συνεισφοράς των επιχειρήσεων όπως προσδιορίζεται στο κεφάλαιο 6 του παρόντος Οδηγού.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά οι συγχρηματοδοτούμενες ενέργειες του Δικτύου:

1) Εκπόνηση Επιχειρησιακού Σχεδίου Δικτύωσης και Διαμόρφωσης Νέων Προϊόντων Θεματικού Τουρισμού

Η εκπόνηση του «Επιχειρησιακού Σχεδίου Δικτύωσης και Διαμόρφωσης Νέων Προϊόντων Θεματικού Τουρισμού» αποτελεί προπαρασκευαστική ενέργεια για τη σύσταση του Δικτύου. Αποτελείται από δύο διακριτά μέρη:

α) Επιχειρησιακό Σχέδιο Δικτύωσης

Στην ενότητα αυτή αναπτύσσεται το επιχειρησιακό σχέδιο δράσεων πιλοτικής δικτύωσης των τουριστικών επιχειρήσεων με σκοπό τη δημιουργία του Περιφερειακού Δικτύου Θεματικών Μορφών Τουρισμού της Πελοποννήσου. Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δικτύωσης περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- **Σκοπιμότητα Ίδρυσης του Δικτύου (Ανάλυση της Τουριστικής Αγοράς της Περιφέρειας Πελοποννήσου, Παράγοντες που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα των τουριστικών επιχειρήσεων, SWOT Ανάλυση, Σκοπιμότητα Δικτύωσης Τουριστικών Επιχειρήσεων)**
- **Οργανωτικό Πλαίσιο Λειτουργίας του Δικτύου (Αριθμός και Χαρακτηριστικά Επιχειρήσεων – Μελών του Δικτύου, Νομικό Πλαίσιο Λειτουργίας, Διαδικασίες Σύστασης, Οργάνωση και Λειτουργία του Δικτύου, Προδιαγραφές Ένταξης στο Δίκτυο, Κρίσιμοι Παράγοντες Επιτυχίας)**

- **Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης** (Αναλυτικό πρόγραμμα ενεργειών & υπηρεσιών στο πλαίσιο της δικτύωσης οι οποίες θα βασίζονται στην κοινή αντίληψη για την ανάδειξη των θεματικών τουριστικών προϊόντων, Τρόπος Υλοποίησης Σχεδίου Δράσης, Παρακολούθηση Λειτουργίας & Αποτελεσματικότητας Δικτύου)
- **Ανάλυση Βιωσιμότητας του Δικτύου** (εκτίμηση κόστους λειτουργίας & οικονομικών αποτελεσμάτων, ταμειακός προγραμματισμός & ανάλυση χρηματοροών, πηγές χρηματοδότησης)

Επίσης, περιλαμβάνονται τα ακόλουθα παραρτήματα:

- **Πρότυπο Καταστατικού** του Νομικού Προσώπου Διαχείρισης του Δικτύου
- **Πρότυπο Συμφωνητικού Συνεργασίας** μελών
- **Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας** (υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών)
- *Προδιαγραφές Ένταξης Μελών (Καθορισμός κριτηρίων – ποιοτικών, λειτουργικών, συμβατότητας με τα θεματικά τουριστικά προϊόντα – για την επιλεξιμότητα των επιχειρήσεων – μελών του Δικτύου)*

β) Σχέδιο Διαμόρφωσης των Νέων Προϊόντων Θεματικού Τουρισμού

Στο πλαίσιο της δράσης 7.4 του έργου NetForce 2006 ολοκληρώθηκε η καταγραφή και ομαδοποίηση των τουριστικών πόρων της Περιφέρειας Πελοποννήσου βάσει πέντε βασικών θεματικών μορφών τουρισμού, για τις οποίες εντοπίζονται επαρκείς και αξιοποιήσιμοι πόροι στην Περιφέρεια Πελοποννήσου:

- Οικοτουρισμός
- Πολιτιστικός Τουρισμός

- Τουρισμός Υπαίθρου (Αγροτουρισμός)
- Παραθεριστικός / Θαλάσσιος Τουρισμός
- Αστικός / Συνεδριακός Τουρισμός

Στο πλαίσιο του Σχεδίου Διαμόρφωσης των Νέων Προϊόντων Θεματικού Τουρισμού, οι τουριστικοί πόροι διασυνδέονται στη λογική α) **Θεματικών Διαδρομών** (σύνδεση περιοχών ανά θεματική μορφή τουρισμού) και β) **Τουριστικών Πακέτων** συνδυασμού διαφορετικών θεματικών μορφών τουρισμού ανά περιοχή. Η διασύνδεση των πόρων αφορά και τη διαμόρφωση πρόσθετων ειδικών προϊόντων (π.χ. οινοτουρισμός) που εντάσσονται στις ανωτέρω βασικές κατηγορίες.

Σκοπός του Σχεδίου Διαμόρφωσης των Νέων Προϊόντων Θεματικού Τουρισμού στο πλαίσιο λειτουργίας του Δικτύου είναι αφενός η δυνατότητα **δημιουργίας μιας διακριτής και ανταγωνιστικής «ταυτότητας» της Περιφέρειας Πελοποννήσου ως προορισμού ειδικού – θεματικού τουριστικού ενδιαφέροντος** και αφετέρου η **ένταξη των επιχειρήσεων – μελών του Δικτύου σε μια ή περισσότερες θεματικές μορφές** ώστε να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα από την ανάδειξη και προβολή των θεματικών τουριστικών προϊόντων και προορισμών της Περιφέρειας. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι επιχειρήσεις – μέλη εντάσσονται σε ένα συλλογικό πλαίσιο σχεδιασμού και διαμόρφωσης του τουριστικού προϊόντος της περιοχής τους, αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που προσφέρει ο θεματικός προσανατολισμός του τουριστικού προϊόντος, ενώ παύουν να λειτουργούν αποσπασματικά και απομονωμένα από το περιβάλλον της τουριστικής προσφοράς της Περιφέρειας Πελοποννήσου ως τουριστικού προορισμού. Ως ενδεικτικό παράδειγμα αναφέρεται η λειτουργία μιας αγροτουριστικής μονάδας σε μια περιοχή η οποία στερείται ανάδειξης οποιονδήποτε άλλης προσφοράς αγροτουριστικού χαρακτήρα, όχι απαραίτητα επειδή αυτή δεν υφίσταται, αλλά επειδή η επιχείρηση δεν έχει από μόνη της τη

δυνατότητα να διασυνδέσει τις δικές της υπηρεσίες με τους υφιστάμενους πόρους και τις υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων.

Η εκπόνηση του «Επιχειρησιακού Σχεδίου Δικτύωσης και Διαμόρφωσης Νέων Προϊόντων Θεματικού Τουρισμού» έχει ολοκληρωθεί και θα χρησιμοποιηθεί ως **βασικός οδηγός** για τη δημιουργία και λειτουργία της δομής δικτύωσης καθώς και για την ανάδειξη και προβολή της Περιφέρειας Πελοποννήσου ως προορισμού θεματικού / ειδικού τουριστικού ενδιαφέροντος μέσω των δράσεων του Δικτύου.

2) Δημιουργία Δομής Δικτύωσης (Σύσταση Νομικού Προσώπου & Λειτουργία Δομής)

Για τη λειτουργία του Δικτύου θα συσταθεί φορέας διαχείρισης με τη μορφή αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρίας, στην οποία θα συμμετέχουν ως εταίροι οι επιχειρήσεις – μέλη του Δικτύου. Η ενέργεια αφορά τις εργασίες σύστασης του νομικού προσώπου καθώς και την κάλυψη των βασικών λειτουργικών δαπανών του δικτύου για τη διάρκεια του έργου NetForce 2006 το οποίο λήγει στις 31/12/2007.

3) Διοργάνωση Εκπαιδευτικών Σεμιναρίων για τους Επιχειρηματίες – Μέλη του Δικτύου

Διοργάνωση 4 εκπαιδευτικών σεμιναρίων – work shops (1 ανά Νομό) για τους επιχειρηματίες – μέλη του Δικτύου με την ακόλουθη θεματολογία:

- Εισαγωγή στις αρχές και στον τρόπο οργάνωσης του Δικτύου καθώς και στις προοπτικές της λειτουργίας του συστήματος αναζήτησης & κρατήσεων μέσω της ιστοσελίδας του Δικτύου

- Εισαγωγή στα θεματικά τουριστικά προϊόντα (συγκριτικά πλεονεκτήματα, θεματικός προσανατολισμός της τουριστικής προσφοράς των επιχειρήσεων, εντοπισμός δυνατοτήτων αξιοποίησης τουριστικών πόρων, συνεργασία με τοπικές αρχές & φορείς για εμπλουτισμό της τουριστικής προσφοράς κλπ.)
- Εισαγωγή στα Πρότυπα και Σήματα Ποιότητας (Ελληνικά και διεθνή) και δυνατότητα πιστοποίησης / ένταξης των επιχειρήσεων
- Εισαγωγή στα εργαλεία marketing και e-tourism
- Εισαγωγή στα χρηματοδοτικά προγράμματα της 4^{ης} προγραμματικής περιόδου για την ενίσχυση του Δικτύου και των μελών του
- Εισαγωγή στις δυνατότητες διασύνδεσης & συνεργασίας με υφιστάμενα Ελληνικά και Ευρωπαϊκά Δίκτυα Τουρισμού

4) Αναβάθμιση – Προσαρμογή Ιστοσελίδας www.ecotour.gr στο Πλαίσιο Λειτουργίας του Δικτύου

Στο πλαίσιο του προγενέστερου Περιφερειακού Προγράμματος Καινοτόμων Ενεργειών της Πελοποννήσου (RIPE) δημιουργήθηκε η ιστοσελίδα www.ecotour.gr / www.ecotravel.gr του Κέντρου Οικοτουρισμού που λειτούργησε πιλοτικά στο Γύθειο του Νομού Λακωνίας. Η ιστοσελίδα αυτή θα αναδιαμορφωθεί και θα συμπληρωθεί ώστε να εξυπηρετήσει τους σκοπούς της προβολής της Περιφέρειας Πελοποννήσου ως προορισμού θεματικών μορφών τουρισμού και της λειτουργίας του Δικτύου. Η ιστοσελίδα θα παρέχει στον χρήστη – δυνητικό πελάτη των επιχειρήσεων τη δυνατότητα να αναζητήσει πληροφορίες για τα θεματικά τουριστικά προϊόντα της Περιφέρειας και να «συνθέσει» το δικό του τουριστικό «πακέτο» από τις πολλαπλές επιλογές που θα προσφέρονται σύμφωνα με τις ιδιαίτερες προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντά του (π.χ. επιλογή καταλύματος σε συνδυασμό με συμμετοχή σε οργανωμένο πρόγραμμα υπαίθριων δραστηριοτήτων).

5) Πιλοτική Λειτουργία Ηλεκτρονικού Συστήματος Αναζήτησης και Κρατήσεων

Σε συνδυασμό με την αναβάθμιση & προσαρμογή της ιστοσελίδας www.ecotour.gr, θα τροποποιηθεί και θα τεθεί σε εφαρμογή το **σύστημα αναζήτησης & κρατήσεων** με σκοπό την παροχή της δυνατότητας on-line αναζήτησης στοιχείων για τις τουριστικές επιχειρήσεις – μέλη του Δικτύου και την υποβολή ηλεκτρονικών αιτήσεων για κρατήσεις οι οποίες θα διεκπεραιώνονται από το φορέα διαχείρισης του Δικτύου. Σκοπός είναι, το σύστημα να εξελιχθεί μακροπρόθεσμα σε σύστημα on-line κρατήσεων, με την κατάλληλη προσαρμογή των επιχειρήσεων – μελών στις τεχνολογικές ανάγκες υποστήριξης της συγκεκριμένης λειτουργίας.

6) Εκπόνηση Στρατηγικού Σχεδίου Τοποθέτησης του Δικτύου στη Τουριστική Αγορά

Το Στρατηγικό Σχέδιο θα διαμορφώσει το ειδικό **πρόγραμμα ενεργειών προβολής & προώθησης**, με σκοπό τη «τοποθέτηση» του Δικτύου και των νέων θεματικών προϊόντων στην εγχώρια και διεθνή τουριστική αγορά.

Το Στρατηγικό Σχέδιο θα καθορίσει τους **άξονες της επικοινωνιακής στρατηγικής** με βάση τους οποίους θα υλοποιηθούν οι δράσεις επικοινωνίας και θα καθοριστεί η ταυτότητα του νέου διακριτού τουριστικού προϊόντος (branding). Θα αναλυθούν επίσης οι δυνατότητες προβολής και προώθησης του Δικτύου μέσω της διασύνδεσης ή / και ένταξής του σε υφιστάμενες δομές θεματικών μορφών τουρισμού που λειτουργούν σε ευρωπαϊκό και ελληνικό επίπεδο. Το παραδοτέο θα περιλαμβάνει:

- Περιγραφή της αγοράς - Διερεύνηση της δυνητικής ζήτησης και των τάσεων της αγοράς θεματικού τουρισμού
- Εντοπισμός δυνατοτήτων για την προβολή και προώθηση του Δικτύου Θεματικών Μορφών Τουρισμού
- Τοποθέτηση (Positioning) του τουριστικού προϊόντος
- Μίγμα Μάρκετινγκ (Marketing Mix)
- Ταυτότητα προϊόντος (Branding)

7) Εκπόνηση Σχεδίου *BRANDING* του Δικτύου και των Θεματικών Τουριστικών Προϊόντων

Η δημιουργία ταυτότητας (branding) επικεντρώνεται στο σχεδιασμό και στην παραγωγή **λογοτύπου** και **μηνύματος επικοινωνίας** τα οποία θα βασίζονται σε μία κοινή αντίληψη (concept) για την προβολή του Δικτύου και την ανάδειξη της Περιφέρειας Πελοποννήσου ως διακριτού, ανταγωνιστικού και ελκυστικού τουριστικού προορισμού. Στόχος αυτής της ενέργειας είναι οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν στο Δίκτυο να φέρουν ένα κοινό σήμα ώστε να επιτυγχάνεται η αναγνωρισιμότητά τους από το κοινό. Το σήμα θα αναπαραχθεί με τη μορφή πινακίδας που θα μπορούν να χρησιμοποιούν αποκλειστικά οι επιχειρήσεις - μέλη του Δικτύου και θα υποδηλώνει τόσο την ιδιότητα της επιχείρησης ως μέλους του Δικτύου όσο και τη συμμόρφωσή της σε συγκεκριμένα πρότυπα ποιότητας.

8) Έκδοση Τουριστικού Οδηγού για Επαγγελματίες του Τουρισμού (Ταξιδιωτικούς Πράκτορες κλπ.)

Σχεδιασμός, παραγωγή και διανομή Οδηγού Θεματικών Μορφών Τουρισμού, ο οποίος θα απευθύνεται σε ταξιδιωτικούς πράκτορες και σε επιχειρήσεις του τουριστικού κυκλώματος γενικότερα. Ο Οδηγός θα παρέχει αναλυτικές πληροφορίες για:

- την Πελοπόννησο ως προορισμού θεματικού / ειδικού τουριστικού ενδιαφέροντος
- τα διαμορφωμένα προϊόντα θεματικού / ειδικού τουριστικού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας Πελοποννήσου
- τις επιχειρήσεις – μέλη του Δικτύου
- τη λειτουργία και τις δραστηριότητες του Δικτύου, και κυρίως πληροφορίες για το ηλεκτρονικό σύστημα αναζήτησης & κρατήσεων.

Ο οδηγός αποσκοπεί να αποτελέσει ένα χρηστικό εργαλείο για τον εντοπισμό και την προώθηση από τους ταξιδιωτικούς πράκτορες νέων τουριστικών προϊόντων και προορισμών της Περιφέρειας Πελοποννήσου, παρέχοντας την απαιτούμενη πληροφορία για το σχεδιασμό δικών τους τουριστικών πακέτων, αλλά και για τις τουριστικές επιχειρήσεις που θα αποτελούν εν δυνάμει συνεργάτες τους.

Ο Οδηγός θα κυκλοφορήσει στα Ελληνικά + 3 επιπλέον γλώσσες και θα διανεμηθεί σε επιλεγμένα ταξιδιωτικά πρακτορεία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, καθώς και στο πλαίσιο συμμετοχής σε τουριστικές εκθέσεις και της διοργάνωσης επισκέψεων ενημέρωσης των ταξιδιωτικών πρακτόρων στην περιοχή. Επίσης, ένας αριθμός αντιτύπων θα αποσταλεί σε φορείς του τουρισμού στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (π.χ. ΕΟΤ και γραφεία ΕΟΤ εξωτερικού, τουριστικούς οργανισμούς του εξωτερικού, συνδέσμους τουριστικών επιχειρήσεων, τουριστικά δίκτυα κ.α.).

9) Έκδοση Τουριστικού Οδηγού για Επισκέπτες

Σχεδιασμός, παραγωγή και διανομή Οδηγού Θεματικών Μορφών Τουρισμού, ο οποίος θα απευθύνεται στους δυνητικούς επισκέπτες της Περιφέρειας. Οι τουριστικοί πόροι και οι υποδομές της περιοχής θα παρουσιάζονται ανά θεματική μορφή τουρισμού και ανά περιοχή. Τα

κείμενα θα πλαισιώνονται από πλούσιο φωτογραφικό υλικό και χάρτες αποτύπωσης των τουριστικών πόρων. Οι επιχειρήσεις – μέλη του Δικτύου θα προβάλλονται σε ειδική ενότητα με τη μορφή ενιαίων πεδίων πληροφοριών. Επίσης, ο Οδηγός θα παρέχει ενημέρωση για τον τρόπο λειτουργίας του Δικτύου, για τις δυνατότητες πληροφόρησης των επισκεπτών και πραγματοποίησης αναζήτησης & κρατήσεων μέσω της ιστοσελίδας του Δικτύου.

Ο Οδηγός θα κυκλοφορήσει στα Ελληνικά + 3 επιπλέον γλώσσες. Μέρος των αντιτύπων θα διατεθεί στις επιχειρήσεις – μέλη του Δικτύου για τη διάθεση σε πελάτες τους. Τα υπόλοιπα αντίτυπα θα διανεμηθούν στο πλαίσιο συμμετοχής σε τουριστικές εκθέσεις, σε κέντρα & φορείς τουριστικής πληροφόρησης της Περιφέρειας, καθώς και σε φορείς του τουρισμού στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (π.χ. ΕΟΤ και γραφεία ΕΟΤ εξωτερικού).

10) Συμμετοχή του Δικτύου σε Τουριστικές Εκθέσεις (Εξωτερικού – Εσωτερικού)

Συμμετοχή του Δικτύου σε τουλάχιστον μια τουριστική έκθεση του εξωτερικού καθώς και συμπληρωματικά σε μια τουριστική έκθεση στην Ελλάδα (ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ή ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ), εφόσον επαρκεί το διαθέσιμο κονδύλι της συγκεκριμένης ενέργειας.

Σκοπός της συμμετοχής θα είναι η προβολή του Δικτύου ως καινοτόμα δομή προβολής και προώθησης του τουριστικού προϊόντος μιας περιοχής, καθώς και η συλλογική προβολή των νέων θεματικών τουριστικών προϊόντων, της Περιφέρειας ως προορισμού θεματικού / ειδικού τουριστικού ενδιαφέροντος αλλά και των επιχειρήσεων – μελών του Δικτύου. Με την κατάρτιση ειδικού προγράμματος ενεργειών θα επιδιωχθούν επαγγελματικές επαφές με ταξιδιωτικούς πράκτορες για την προώθηση των νέων τουριστικών προϊόντων.

Επισημαίνεται, ότι η ενέργεια δύναται να καλύψει τις δαπάνες ταξιδιών ενός περιορισμένου μόνο αριθμού ατόμων. Η ομάδα συμμετοχής θα αποτελείται από τα μέλη της εκλεγμένης Διοικούσας Επιτροπής του Δικτύου (ή οποιονδήποτε άλλων ατόμων αυτή ορίσει), τα οποία θα αναλάβουν τη συλλογική εκπροσώπηση όλων των επιχειρήσεων – μελών του Δικτύου, καθώς και από τους συνεργάτες της ομάδας έργου της Δράσης 7.4.

11)Διοργάνωση Προγράμματος Επίσκεψης Τουριστικών Πρακτόρων στην Περιοχή

Διοργάνωση προγράμματος επίσκεψης ταξιδιωτικών πρακτόρων σε επιλεγμένες περιοχές της Περιφέρειας Πελοποννήσου με σκοπό:

- Τη γνωριμία τους με την περιοχή, την προσφορά σε νέα τουριστικά προϊόντα θεματικού / ειδικού ενδιαφέροντος και τις επιχειρήσεις – μέλη του Δικτύου
- Την παρουσίαση της οργάνωσης και λειτουργίας του Δικτύου και των δυνατοτήτων ανάπτυξης συνεργασιών μεταξύ των δύο μερών

Καθώς δεν είναι δυνατόν ένα πρόγραμμα επισκέψεων να καλύψει το σύνολο των τουριστικών προορισμών της Περιφέρειας Πελοποννήσου, θα προηγηθεί επιλογή συγκεκριμένων περιοχών επίσκεψης (με κριτήριο την ύπαρξη των πλέον ολοκληρωμένων προϊόντων θεματικού τουρισμού). Οι επιχειρήσεις των περιοχών αυτών θα κληθούν να υποβάλουν προτάσεις για τη φιλοξενία της ομάδας επίσκεψης. Οι περιοχές που δεν θα καλυφθούν από το πρόγραμμα επίσκεψης (και συνεπώς οι επιχειρήσεις που βρίσκονται εγκατεστημένες σε αυτές) θα προβληθούν στο πλαίσιο ειδικής παρουσίασης που θα διοργανωθεί κατά τη διάρκεια του συγκεκριμένου προγράμματος.

4.4.1 Επιλεξιμες επιχειρήσεις & φορείς

Δικαίωμα συμμετοχής στο Δίκτυο με την ιδιότητα του μέλους – εταίρου έχουν οι ακόλουθες κατηγορίες επιχειρήσεων – ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής²⁹ – που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την παροχή τουριστικών υπηρεσιών, όπως:

- Καταλύματα όλων των τύπων (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, camping κλπ.)
- Επιχειρήσεις εστίασης και αναψυχής (εστιατόρια, ταβέρνες, καφεενεία κλπ.) που αναδεικνύουν την τοπική κουζίνα
- Τουριστικά γραφεία
- Επιχειρήσεις εκμίσθωσης αυτοκινήτων Ι.Χ.
- Ναυλομεσιτικά γραφεία / Επιχειρήσεις εκμίσθωσης επαγγελματικών σκαφών αναψυχής
- Επιχειρήσεις εκμετάλλευσης εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής (επιχειρήσεις εκμετάλλευσης μαρινών, συνεδριακών κέντρων, χιονοδρομικών κέντρων, ιαματικών πηγών κλπ.)
- Επιχειρήσεις διοργάνωσης εναλλακτικών τουριστικών / υπαίθριων δραστηριοτήτων, ορειβατικοί σύλλογοι κλπ.
- Πρατήρια / οικοτεχνίες / εργαστήρια / συνεταιρισμοί τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων
- Επισκέψιμες επιχειρήσεις μεταποίησης προϊόντων γεωργικού τομέα (π.χ. οινοποιεία)
- Πολιτιστικοί Σύλλογοι - Μουσεία - Δημοτικές Επιχειρήσεις Πολιτισμού
- Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης / Εκπαίδευσης και λοιποί φορείς περιβαλλοντικής προστασίας
- Επαγγελματικές ενώσεις (π.χ. ενώσεις ξενοδόχων, σύλλογοι ιδιοκτητών ενοικιαζόμενων δωματίων), τα Επιμελητήρια – εταίροι του προγράμματος NetForce 2006, Τοπικά Σύμφωνα Ποιότητας, Δημοτικές Επιχειρήσεις Τουριστικής Ανάπτυξης.

²⁹ Φυσικά πρόσωπα, Προσωπικές (ατομικές, Ο.Ε., Ε.Ε.), κεφαλαιουχικές (Α.Ε., Ε.Π.Ε.), συνεταιρισμοί, αστικές μη κερδοσκοπικές, σύλλογοι κλπ.

- Λοιπές επιχειρήσεις που συνεισφέρουν στην τουριστική ανάπτυξη και ανάδειξη της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

4.5 Αναπτυξιακοί στόχοι Λακωνίας

Αναπτυξιακό Πλαίσιο

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης επεσήμανε τις προοπτικές για τη θέση της Περιφέρειας στο ευρύτερο σύστημα ανάπτυξης. Η υλοποίηση ορισμένων από αυτές τις προοπτικές εντάσσεται στη διαμόρφωση του σχεδίου ανάπτυξης της Περιφέρειας στην παρούσα φάση, ενώ άλλες θα αποτελέσουν στόχους σε μεταγενέστερο στάδιο σχεδιασμού. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα, αλλά και περιορισμούς που πρέπει να ληφθούν υπόψη στη διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής.

Τα βασικότερα συγκριτικά πλεονεκτήματα είναι τα εξής

- Οι δυνατότητες του πρωτογενή τομέα για παραγωγή υψηλής ποιότητας παραδοσιακών αγροτικών προϊόντων, τα οποία με την κατάλληλη μεταποίηση, συσκευασία και διαδικασίες προώθησης, μπορούν να δημιουργήσουν σημαντικό επιπέδου συμπληρωματικό εισόδημα στον αγροτικό της πληθυσμό.
- Οι δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης και η αξιοποίηση της γειννίας της με την Μητροπολιτική Περιοχή της Πρωτεύουσας στον τομέα αυτό.
- Το κλίμα, οι φυσικοί πόροι και οι ιστορικό - πολιτιστικοί πόροι.

Ωστόσο, οι σημαντικότεροι αναπτυξιακοί περιορισμοί που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια είναι:

- Ο έντονος ενδοπεριφερειακός δυϊσμός.
- Το χαμηλό επίπεδο υποδομών.
- Το χαμηλό επίπεδο τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και προωθητικών δραστηριοτήτων.
- Ο ορεινός και αγροτικός χαρακτήρας της

Η αναπτυξιακή στρατηγική για την Περιφέρεια ακολουθεί τις βασικές αρχές

του Σχεδίου Ανάπτυξης 2000-2006. Στο πλαίσιο αυτό, περιλαμβάνει στοιχεία δύο επιμέρους στρατηγικών: της Στρατηγικής των Πόλων και των Αξόνων ανάπτυξης και της Στρατηγικής της Ενδογενούς Τοπικής Ανάπτυξης, ενώ προσδιορίζονται οι μικροπεριφέρειες προγραμματισμού για την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη με την αξιοποίηση των τοπικών παραγωγικών πόρων.

Ο Γενικός Αναπτυξιακός Στόχος της Περιφέρειας, στα πλαίσια του νέου Σχεδίου Ανάπτυξης 2000-2006 (που αποτελεί και το βασικό αναπτυξιακό πλαίσιο για την προσεχή προγραμματική περίοδο), είναι:

Η μείωση της αναπτυξιακής υστέρησης της ενδοχώρας με την αξιοποίηση στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης των φυσικών και πολιτισμικών της αποθεμάτων και η βιώσιμη διαχείριση των πόρων στις ήδη ανεπτυγμένες περιοχές.

Ο γενικός αυτός αναπτυξιακός στόχος αναλύεται σε κύριους στρατηγικούς στόχους και εξειδικεύεται σε δράσεις ενίσχυσης της αναπτυξιακής φυσιογνωμίας της Περιφέρειας ως ακολούθως:

α) Αξιοποίηση της γειτνίασης με τη Μητροπολιτική Περιφέρεια της Αττικής μέσω των νέων οδικών αξόνων.

β) Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων.

γ) Ολοκληρωμένη ανάπτυξη της ορεινής ενδοχώρας και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

δ) Ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας στη Νοτιοδυτική Πελοπόννησο και εξυγίανση και ορθολογική ανάπτυξη των υφιστάμενων τουριστικών περιοχών.

α. Οι κυριότερες στρατηγικές ενέργειες είναι:

1. Αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, μεγάλο μέρος των οποίων συγκεντρώνεται στους ορεινούς όγκους της Περιφέρειας με σχεδιασμό δράσεων ανάπτυξης ειδικών υποδομών και βελτίωσης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.
2. Ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων με έμφαση στο υδάτινο δυναμικό, το δασικό πλούτο και τις εστίες αξιόλογης χλωρίδας και πανίδας.
3. Στήριξη του αγροτικού τομέα και αναβάθμιση των παραγόμενων προϊόντων (προϊόντα ποιότητας, ποιοτική οικολογική γεωργία).
4. Προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων για αναπτυξιακές επενδυτικές δραστηριότητες.
5. Ενίσχυση ΜΜΕ σε κλάδους που συνδέονται με τον πρωτογενή και τριτογενή τομέα, για την κάλυψη των αναγκών σε αγαθά και υπηρεσίες που απαιτεί η τουριστική αγορά.
6. Στήριξη των επιμέρους τοπικών οικονομιών, ιδιαίτερα εκείνων που παρουσιάζουν δυνατότητες πολυδραστηριότητας (τουριστικής βιοτεχνικής, αγροτικής) και κατέχουν τους αναγκαίους φυσικούς και ανθρωπογενείς πόρους.
7. Ενίσχυση μεταφορικών (οδικών και θαλάσσιων) υποδομών.
8. Δημιουργία και λειτουργία Πανεπιστημίου και ενίσχυση των Τ.Ε.Ι. της Περιφέρειας, με τμήματα και τομείς σύμφωνα με τις αναπτυξιακές ανάγκες και δυνατότητες Περιφέρειας.
9. Ολοκλήρωση της πολιτικής και των μέτρων για την τουριστική ανάπτυξη που είναι η πιο επίμονη στρατηγική στόχευση της Περιφέρειας την τελευταία εικοσαετία και παραμένει το σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημά της, στην τουριστική βιομηχανία του Ευρωπαϊκού νότου.
10. Αξιοποίηση της Ολυμπιάδας και της πολιτιστικής Ολυμπιάδας (Ολυμπία - Επίδαυρος)
11. Άρση της συγκοινωνιακής απομόνωσης της Νότιας Πελοποννήσου
12. Ανάδειξη των βασικών πολιτιστικών - αρχαιολογικών πόρων Μυκήνες -

Επίδαυρος Μάνη - Μυστράς κλπ και σύνδεσή τους με «Πρωοθητικές Βιομηχανίες» όπως: Βιομηχανία Ήχου - Εικόνας, Εκδόσεις - Εκτυπώσεις, Συνεδριακό Τουρισμό κλπ

β. Πληθυσμιακά Μεγέθη

Για την εκτίμηση του πληθυσμού κατά τα έτη 2001 και 2011, λαμβάνονται υπόψη οι τάσεις μεταβολής του πληθυσμού κατά την τρέχουσα περίοδο, μετά το έτος 1992 και γίνεται η υπόθεση ότι ο πληθυσμός κάθε Νομού και Δήμου της Περιφέρειας θα συνεχίσει να αυξάνεται με τον μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής της περιόδου 1992-1997.

Οι εκτιμήσεις ανά νομό είναι:

Πρόβλεψη πληθυσμιακής εξέλιξης, 2001- 2011

ΚΩΔΙΚΟΣ Σ ΟΤΑ	ΝΟΜΟΣ / ΟΤΑ	1991	ΜΕΡΜ	2001	ΜΕΡΜ	2011
	Ν. Αργολίδας	97.636	0,01038	108257	0,01038	120033
	Ν. Αρκαδίας	105,309	0,01325	120.125	0,01325	137.026
	Ν. Κορινθίας	141.823	0,02440	180484	1,27260	229684
	Ν. Λακωνίας	95.696	0,01351	109440	0,01351	125159
	Ν. Μεσσηνίας	166.964	0,00937	183278	0,00937	201187
	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	607.428	0,01452	701.584	0,01486	813.089

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας θα ανέλθει σε 701.795 κατοίκους το 2001 και 813.089 το 2011. Ο Νομός Κορινθίας θα συνεχίσει να συγκεντρώνει το μέγιστο τμήμα της πληθυσμιακής αύξησης της Περιφέρειας, με αμέσως επόμενο το Νομό Μεσσηνίας.

Οι σημαντικότεροι πόλοι ανάπτυξης θα εξακολουθήσουν να είναι η Καλαμάτα και η Κόρινθος, με πληθυσμό που θα ξεπεράσει τις 60.000 χιλιάδες κατοίκους για τον Δήμο Καλαμάτας το έτος 2011, ενώ για το ίδιο έτος ο πληθυσμός του Δήμου Κορίνθου θα ξεπεράσει τους 54.000 κατοίκους.

Πρέπει εδώ να τονισθεί η επιφύλαξη ότι σε περίπτωση που δεν ενεργοποιηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό η διαδικασία της ισόρροπης - ενδογενούς ανάπτυξης, ο πληθυσμός των κύριων αστικών κέντρων αναμένεται να είναι ακόμα μεγαλύτερος λόγω της μεγαλύτερης συγκέντρωσης σ' αυτά πληθυσμού και δραστηριοτήτων τις οποίες θα προσελκύσουν από τις άλλες περιοχές. Αποτέλεσμα αυτού θα είναι ο πληθυσμός των αστικών περιοχών να αυξάνεται με μεγαλύτερο ρυθμό απ' ότι στις υπόλοιπες περιοχές της Περιφέρειας.

4.6.Υπόδειγμα πρότασης έργου με σκοπό την υλοποίηση των επενδύσεων και τη δημιουργία σχεδίου βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή μελέτης και την ευρύτερη περιοχή.

Ο νομός Λακωνίας παρουσιάζει όλες τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως είναι ο αγροτουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός, ο θαλάσσιος αλλά και ο αθλητικός τουρισμός. Παρακάτω παρουσιάζουμε τις μορφές αυτές τουρισμού αναλυτικά:

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αγροτουρισμός ως τουριστική δραστηριότητα εμφανίζεται στις αγροτικές περιοχές με την μορφή τουριστικών καταλυμάτων (ενοικιαζόμενα δωμάτια ή παραδοσιακοί οικισμοί), τα οποία είναι κατάλληλα εναρμονισμένα με τα οικεία χαρακτηριστικά περιβάλλοντος τους με σκοπό την εξυπηρέτηση τις ανάγκες της μορφής αυτής του τουρισμού.

Τα άτομα τα οποία χρησιμοποιούν αυτή την μορφή τουρισμού είναι συνήθως μορφωμένα, ηλικιωμένοι ή ερευνητές που η οικονομική τους δυνατότητα είναι μεγάλη για το λόγο ότι βρίσκονται σε ένα στάδιο της ζωής στο οποίο δεν επιβαρύνονται από τις οικογενειακές δαπάνες αλλά και από άτομα με χαμηλό εισόδημα. Η διάρκεια των διακοπών ποικίλει ανάλογα με την επιθυμία των επισκεπτών και μπορεί να μεταβληθεί π.χ. μπορεί να είναι από ένα Σαββατοκύριακο μέχρι 10-30 μέρες. Ο αγροτουρισμός είναι αντιεποχικός και παρακολουθεί όλες τις φάσεις της Γεωργίας με τις συνεπαγόμενες εκδηλώσεις της αγροτικής ζωής. Η προέλευση των ατόμων είναι κυρίως από το εσωτερικό της Χώρας αλλά υπάρχουν και οι «εξωτερικοί τουρίστες» (από άλλη Χώρα). Οι τόποι όπου βρίσκονται τα αγροτουριστικά καταλύματα είναι κοντά στα μεγάλα αστικά κέντρα ενώ οι προσβάσεις σε αυτές γίνονται είτε με ιδιωτικά τους αυτοκίνητα είτε με τις Δημόσιες συγκοινωνίες.

Ο αγρότης- οικοδεσπότης παρέχει στο φιλοξενούμενο- τουρίστα στέγη στην παραδοσιακή της μορφή έτσι ώστε να τον κάνει να αισθανθεί ως κάτοικος της υπαίθρου. Η διαδεδομένη αυτή μορφή τουρισμού δίνει την δυνατότητα στο επισκέπτη να συμμετέχει και αυτός όπως τον ντόπιο αγρότη, στην παραγωγική διαδικασία των αγροτικών προϊόντων π.χ. της ντομάτας, πατάτας, οπωροκηπευτικών προϊόντων, την ανταλλαγή τεχνογνωσίας μέσα από εκπαιδευτικά σεμινάρια για τον τρόπο καλλιέργειας, και συγκομιδής και τέλος από την δοκιμή φρούτων ή χυμών, δηλ. απόλαυση προϊόντων κατευθείαν από την φύση. Ο αγροτουρισμός μπορεί να συνδυάσει και άλλες μορφές τουρισμού όπως του φυσιολατρικού, ορειβατικού, κυνηγετικού κλπ.

Ο νομός Λακωνίας διαθέτει τις κατάλληλες υποδομές για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού όπως:

- Ø Παραγωγή- υλικοτεχνική υποδομή για τις δραστηριότητες του αγροτουρισμού,
- Ø Υποδομή μόνιμων τουριστικών καταλυμάτων: Ενοικιαζόμενα δωμάτια σε αγροτικές κατοικίες, ξενώνες, παραδοσιακοί οικισμοί, πρόγραμμα οργανωμένων συγκροτημάτων παραδοσιακών σπιτιών,
- Ø Συμπληρωματική υποδομή αγροτουρισμού,

- Ø Κατάρτιση, έρευνα και εκπαίδευση,
- Ø Φορείς και υπηρεσίες οργάνωσης της υποδομής,

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι η ήπια τουριστική δραστηριότητα που έχει στόχο την ανάδειξη και αξιοποίηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και των ιστορικών και αρχαιολογικών μνημείων για την ανάπτυξη του τουρισμού στη περιοχή. Συνεπώς δίδεται η δυνατότητα στο επισκέπτη να έρθει σε επαφή και γνωριμία με το πολιτιστικό πλούτο του τουριστικού προορισμού και την συμμετοχή και παρακολούθηση των πολιτιστικών εκδηλώσεων που απορρέουν από αυτόν.

Αυτό εκδηλώνεται συνήθως με επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, ιστορικά μνημεία, παραδοσιακούς οικισμούς, κτίρια με ιδιαίτερη αρχιτεκτονική, παρακολουθήσεις συναυλιών, θεάτρων, όπερας, παραδοσιακών χωρών και τραγουδιών, θεατρικών παραστάσεων και τέλος με την συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως π.χ. Πανηγύρια, κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες κλπ.

Ο πολιτιστικός τουρισμός ως ήπια μορφή τουρισμού συνδυάζεται και με άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού και έχει με αυτές σχέσεις αλληλεξάρτησης η αλληλοσυμπλήρωσης, όπως π.χ. τον αγροτουρισμό (Παραδοσιακοί οικισμοί, τοπικά ήθη και έθιμα, τρόπο της αγροτικής ζωής, τοπική ενδυμασία κ.α.), τον θρησκευτικό αφού η θρησκεία αποτελεί στοιχείο του πολιτισμού (εκκλησιές, μοναστήρια, τελετές), τον Περιπατητικό (Ευρωπαϊκά μονοπάτια Ε4, Ε6, Ε8, τοπικά μονοπάτια), Εκπαιδευτικός (μέσα από επαφές με πανεπιστήμια, σεμινάρια, οργάνωση δικτύων και πολιτιστικών ανταλλαγών επιστημόνων, έλευση αρχαιολόγων για ανασκαφές) Τουρισμό πόλεων (επισκέψεις-γνωριμία με τα πολιτιστικά στοιχεία της πόλης κλπ.), αθλητικό, τουρισμό υγείας.

ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μορφές ήπιου τουρισμού κυρίως σε χώρες που το συγκριτικό τους πλεονέκτημα είναι η θάλασσα. Περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως π.χ. θαλάσσιες περιηγήσεις, και το ναυτικό αθλητισμό.

Η πραγματοποίηση αυτών των δραστηριοτήτων γίνεται μέσα από διάφορους τύπους σκαφών (κρουαζιερόπλοια, θαλαμηγούς, φουσκωτά, ιστιοφόρα), τους χώρους ελλιμενισμού (μαρίνες), και τις υπηρεσίες που παρέχονται σε αυτές (φύλαξη, παροχή καυσίμων, καταστήματα ναυτιλιακών ειδών).

Οι μεγάλες αγορές για τις κρουαζιέρες είναι η Καραϊβική, η Μεσόγειος, τα Αρχιπέλαγα της Ινδονησίας και Πολυνησίας, η Βόρειος Θάλασσα. Η οργάνωσή της γίνεται από τους αντίστοιχους Tour- Operators. Αυτή η τουριστική δραστηριότητα χαρακτηρίζεται για την πολυτέλεια άνεση και χλιδή και διαθέτει ένα αυστηρό πρόγραμμα. Ο θαλάσσιος τουρισμός με τις κρουαζιέρες συνδυάζεται και με άλλες μορφές τουρισμού π.χ. Θρησκευτικό, πολιτιστικό αφού το πρόγραμμα της κρουαζιέρας διαθέτει επισκέψεις σε μνημεία των λιμανιών/ πόλεων, τοπικές αγορές, εξωτικούς τόπους, παραδοσιακά λιμάνια. Η διάρκεια ποικίλει από 3 μέρες έως 1- μήνα.

Ο θαλάσσιος τουρισμός πραγματοποιείται και με πλοία της γραμμής που συνδέουν τα διάφορα λιμάνια μιας χώρας. Η μορφή αυτή είναι

μαζική και το ταξίδι χαρακτηρίζεται κουραστικό δύσκολο και δαπανηρό.

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αθλητισμός και τα σπορ έχουν σπουδαία θέση στην ζωή των ανθρώπων και των κοινωνιών και παίζουν σπουδαίο ρόλο στην διαμόρφωση της τουριστικής κίνησης, και στους τόπους που προσφέρονται γι αυτήν την

απασχόληση. Άλλωστε αυτή η επίδοση αποτελούσε από την αρχαιότητα μια από τις σημαντικότερες απασχολήσεις του ανθρώπου.

Ο αθλητικός τουρισμός είναι η τουριστική δραστηριότητα η οποία εκδηλώνεται με την διεξαγωγή των αθλητικών εκδηλώσεων (Παγκόσμιο πρωτάθλημα ποδοσφαίρου, στίβου, πανελλήνια και πανευρωπαϊκά πρωταθλήματα, Ολυμπιακοί αγώνες κλπ.). Εξαιτίας της παρακολούθησης των εκδηλώσεων που έχουν παγκόσμια εμβέλεια, αφού προσελκύουν μεγάλο αριθμό αθλητών και επισκεπτών από όλο τον κόσμο.

Αποτελεί εναλλακτική μορφή τουρισμού με την οποία οι επισκέπτες αναπτύσσουν παράλληλα με την κύρια τουριστική τους δραστηριότητα και δευτερεύουσες π.χ. αθλητικές αφού επιδίδονται και σε αγώνισμα του μαζικού τουρισμού (Θαλάσσιο Σκι, τένις, πόλο, γκολφ, ιππασία κλπ.).

Για την Ελλάδα, «κοιτίδα» του αθλητικού πνεύματος και της παράδοσης από αρχαιοτάτων χρόνων, κορυφαία στιγμή αποτελεί η διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων, πρόκληση και δοκιμασία συγχρόνως. Και αυτό γιατί τα οφέλη (κοινωνικά & οικονομικά) από μια τέτοια οργάνωση είναι μεγάλα για το κράτος και την αναβάθμιση του

βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού με την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού, την προβολή της χώρας μέσα από τις παράπλευρες δραστηριότητες και την διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

4.7. Εκτιμήσεις-συμπεράσματα για τα οφέλη και τις συνέπειες που θα προκύψουν από αυτόν το σχεδιασμό.

Ο εναλλακτικός τουρισμός εξελίσσεται δυναμικά γιατί ικανοποιεί πιεστικές ψυχοβιολογικές ανάγκες του ανθρώπου της εποχής μας, με σχετικά χαμηλό κόστος, συμβάλλοντας στη συγκράτηση του πληθυσμού στις απειλούμενες με αποψίλωση περιοχές. Είναι επομένως μια δραστηριότητα με έντονο και κοινωνικό περιεχόμενο, γεγονός που δεν πρέπει να ξεχνιέται σ' όλες τις διαδικασίες των πολιτικών μας επιλογών.

Η τάση, του σύγχρονου ανθρώπου για πιο «ήπιες» μορφές τουρισμού, το οικολογικό κίνημα και γενικά οι προσπάθειες σε παγκόσμια κλίμακα, για καλύτερη ποιότητα ζωής, ευνοούν την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού που φέρνει τον άνθρωπο κοντά στη φύση και τον ισορροπεί. Γι' αυτό κι όλες οι αναπτυσσόμενες χώρες σήμερα χρησιμοποιούν στα πλαίσια της οικονομικής και κοινωνικής τους στρατηγικής και τον εναλλακτικό τουρισμό σαν μηχανισμό «κοινωνικών προσφορών» υπέρ των καταναλωτών τουριστών και «οικονομικών κινήτρων» υπέρ της αγροτικής οικονομίας για τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στις ορεινές και νησιώτικες περιοχές.

Στο νομό Λακωνίας ο εναλλακτικός τουρισμός είναι δραστηριότητα, που αναπτύσσεται στα περιθώρια του γενικού τουρισμού, από τον οποίο και εξαρτάται στην πρώτη τουλάχιστον φάση της ανάπτυξής του.

Ο εναλλακτικός τουρισμός για την Ελλάδα, που αντιμετωπίζει σοβαρό γεωργικό και δημογραφικό πρόβλημα. (αστικοποίηση σε βάρος της υπαίθρου), μπορεί ν' αποτελέσει σημαντικό παράγοντα συγκράτησης του πληθυσμού στα ορεινά χωριά και στα άγονα νησιά, αν λειτουργήσει σαν συμπληρωματική δραστηριότητα, που θα βελτιώνει το οικογενειακό εισόδημα του αγρότη, χωρίς να τον απομακρύνει από τις παραδοσιακές γεωργικές του ενασχολήσεις.

Η χώρα μας διαθέτει τις «πρώτες ύλες», δηλαδή τα φυσικά και πολιτιστικά στοιχεία, που είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών

τουρισμού και φαίνεται να είναι δεδομένη και η αναπτυξιακή συναίνεση του πληθυσμού που αποτελεί κι αυτή βασική προϋπόθεση. Χρειάζεται βέβαια και η κατάλληλη υποδομή για να μετουσιαστούν οι πρώτες ύλες και η θέληση σε πράξη και σε προϊόν, μέσα από ένα ορθολογικό προγραμματισμό, που θα επισημαίνει τις επιδεκτικές για ανάπτυξη περιοχές που θα προωθεί σ' αυτές τις προσφορότερες για κάθε περίπτωση μορφές.

Την πρωτοπορία στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού θα έχουν βέβαια οι «φυσικοί» του φορείς, οι γεωργικές οργανώσεις και οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, χωρίς αυτό ν' αποκλείει τη δράση

και του ιδιωτικού τομέα, σε περιπτώσεις που διστάζουν να επέμβουν οι παραπάνω κοινωνικοί φορείς. Η σημερινή τους διστακτικότητα εξηγείται από την έλλειψη πείρας σε τουριστικές δραστηριότητες και ακόμα από άγνοια των πρόσφατων θεσμικών πλαισίων, που τους εξασφαλίζουν ουσιαστικά κίνητρα για αναπτυξιακές πρωτοβουλίες.

Ο εναλλακτικός τουρισμός στο νομό Λακωνίας μπορεί και πρέπει ν' αναπτυχθεί, γιατί είναι αίτημα της εποχής. Χρειάζεται όμως την κρατική φροντίδα που πρέπει να εκδηλωθεί όχι μόνο με κίνητρα, αλλά και με έργα. Και χρειάζεται ακόμα την κινητοποίηση όλων των φορέων του τουριστικού τομέα που εμπλέκονται στο τουριστικό κύκλωμα, να οργανώσουν την «παραγωγή» και τη διάθεση του προϊόντος και να πείσουν τον καταναλωτή τουρίστα, να το καταναλώσει.

Σαν γενικό συμπέρασμα μπορούμε να διατυπώσουμε χωρίς επιφύλαξη την άποψη ότι η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού στο νομό Λακωνίας θα δώσει την ευκαιρία στον σύγχρονο κουρασμένο άνθρωπο της «βιομηχανικής κοινωνίας», να αναζωογονηθεί έστω και για λίγο, σ' ένα ήσυχο, ήρεμο και «ανθρώπινο» περιβάλλον.

4.8. Η σημασία των επενδύσεων και της τουριστικής ανάπτυξης στην περιφέρεια.

Ο ρόλος του τουρισμού και της περιφερειακής ανάπτυξης είναι ανοιχτός προς συζήτηση. Ο τουρισμός έχει την πιθανότητα να επιφέρει αύξηση και ανάπτυξη αλλά μπορεί επίσης να δυναμώσει ανισότητες αν η τοπική αφρόκρεμα επωφελείται. Ένας αριθμός από γνώμες συσχετιζόμενες με την περιφερειακή ανάπτυξη απευθύνονται στον τουρισμό. Ο Christaller³⁰ υποστήριξε ότι ο τουρισμός μπορεί να γίνει ένα μέσο για την κατάκτηση της οικονομικής ανάπτυξης σε περιφερειακές περιοχές με πλούσιους τουρίστες που ταξιδεύουν απ' το μητροπολιτικό κέντρο στην περιφέρεια, φέρνοντας ξένο συνάλλαγμα και δημιουργώντας επαγγέλματα. Συνεχίζοντας στον προηγούμενο τομέα, προτείνεται ότι το χτίσιμο μιας τουριστικής ομάδας σε αναπτυσσόμενες οικονομίες μπορεί να είναι μια θετική δύναμη στην βελτίωση της απόκεντρης υποδομής και διασκορπισμένης οικονομικής δραστηριότητας. Ο τουρισμός έχει χρησιμοποιηθεί σαν στρατηγική για να προωθηθεί η περιφερειακή ανάπτυξη σε αστικές και σε αγροτικές περιοχές. Ο Williams και Shaw³¹ εικογράφησε την πιθανότητα του τουρισμού στο να επιφέρει ανάπτυξη σε οικονομικά παραμελημένες περιοχές των ευρωπαϊκών κρατών. Οι Peppelenbosch και Templeman πρότειναν υποστηρίζουν ότι οι προϋποθέσεις υποδομής για τον τουρισμό μπορούν να δράσουν σαν εργαλεία περιφερειακής ανάπτυξης. Οι τουριστικές αναπτύξεις έχουν κατασκευαστεί για

³⁰ Christaller, W. (1963) Some considerations of tourism location in Europe: The peripheral regions — underdeveloped countries — recreation areas. Regional Science Association; Papers XII, Lund Congress 12, 95—105

³¹ Williams, A. and Shaw, G. (eds) (1991) Tourism and Economic Development: Western European Experiences. London: Belhaven Press

να δρουν σαν πόλοι ανάπτυξης που βοηθούν να προσελκύσουν την περιφερειακή ανάπτυξη³².

Επισημαίνεται ότι στον προγραμματισμό της τοπικής οικονομίας η έμφαση έχει προσελκύσει ξένες βιομηχανίες ικανές να δημιουργήσουν πόλους τοπικής ανάπτυξης και υπηρετεί σαν ένας ελκυστικό παράγοντα για άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Αυτό, πα' όλα αυτά , εξέθεσε περιοχές σε παγκόσμιες οικονομικές τάσεις και μπορεί να τις θέσει σε ανεξάρτητη κατάσταση. Αυτός ο τύπος ευαισθησίας σε πολυεθνικές τουριστικές εταιρίες είναι συχνά αναγνωρισμένος στην τουριστική βιβλιογραφία σαν μια αρνητική σύγκρουση και έχουν γίνει καλεσμάτα για μια πιο τοπική ελεγχόμενη ανάπτυξη.

Επιπρόσθετα στους τουριστικούς πόλους ανάπτυξης, εξέτασαν τη σημασία της οικονομικής συνένωσης στον τουρισμό (κάθετο, οριζόντιο και συσπειρωμένο) μεταξύ εμπορικών εταιριών σαν ένα μέσο που ανταποκρίνεται στον ανταγωνισμό. Καλέσματα έχουν γίνει, επίσης, σε αυξημένη συνεργασία και στρατηγικές συμμαχίες μέσα στην τουριστική βιομηχανία για εμπορικές εταιρίες και περιοχές ώστε να γίνουν πιο ανταγωνιστικές.

Συζητώντας τη σχέση μεταξύ τουρισμού και περιφερειακής ανάπτυξης, οι William και Shaw εξέτασαν τρεις απόψεις του τουρισμού³³:

(1) ο τουρισμός είναι ένα προϊόν το οποίο πρέπει να καταναλωθεί στο σημεία παραγωγής ,

(2) οι περισσότερες μορφές του τουρισμού είναι αρκετά πρόσκαιρες, και

(3) ο τουρισμός είναι ένα βιομηχανικό αντικείμενο στην ανακατασκευή.

³² Weaver, D. and Oppermann, M. (2000) *Tourism Management*. Brisbane: John Wiley and Sons

³³ Williams, A. and Shaw, G. (1995) *Tourism and regional development: Polarization and new forms of production in the United Kingdom*. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 86 (1), 50—63

Στα περιεχόμενα του μαζικού τουρισμού, τα σημεία προμήθειας είναι χωρικώς τοποθετημένα και υπόκεινται σε υψηλή εκτίμηση για χωρική πόλωση.

Αυτά τα σημεία είναι επηρεασμένα από πράγματα όπως το κλίμα και η γεωμορφολογική κατανομή των τουριστικών αντικειμένων, όπως παραλίες/λιακάδα και βουνά/χιόνι. Η κοινωνική κατασκευή έχει επίσης ένα ρόλο στην διάκριση του τι είναι σημαντικό για να δουν οι τουρίστες. Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι ότι ο τουρισμός έχει ένα βαθμό εποχικότητας, η οποία μπορεί να δημιουργήσει μια διχοτομία μεταξύ κεντρο-περιφερειακών εργατών, με απασχολούμενους στην περιφέρεια, κρατώντας προσωρινές συμβάσεις. Το τελικό στοιχείο της ανάλυσης τους είναι το γεγονός ότι ο τουρισμός υπέστη μια διαδικασία ανακατασκευής, η οποία έχει δει την ανάπτυξη μιας ποικιλίας διαφορετικών μορφών τουρισμού όπως εκθέματα πολιτισμικής και βιομηχανικής κληρονομιάς, τα οποία έχουν διαφορετικά χωρικά χαρακτηριστικά. Μερικοί από αυτούς τους νεότερους τύπους τουρισμού επωφελούν το κέντρο, ενώ άλλοι επωφελούν την περιφέρεια. Υπάρχει ένας αριθμός από μοντέλα τα οποία έχουν αναπτυχθεί στην τουριστική βιβλιογραφία και είναι χρήσιμα στο περιεχόμενο του τοπικού/περιφερειακού τουρισμού. Κατά το διάχυτο παράδειγμα, υποτίθεται ότι η ανάπτυξη είναι αναπόφευκτη, αυτό εμφανίζεται σε φάσεις και η ανάπτυξη έχει διαχυθεί από το κέντρο στην περιφέρεια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η βελτίωση της ποιότητας του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος έχει ζωτική σημασία για την επιτυχία των τουριστικών προορισμών της χώρας και αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο των σχετικών πολιτικών και δράσεων της Ε.Ε. εντάσσονται οι συνεχείς προσπάθειες του Ε.Ο.Τ. για να ενσωματωθούν οι αρχές της αειφορίας στη στρατηγική και τις πρακτικές της ανάπτυξης του τουριστικού τομέα, και για την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος ως πολύτιμου τουριστικού πόρου. Η δραστηριότητα του Ε.Ο.Τ. εστιάζει στην σταθερή εφαρμογή των ρυθμίσεων και μέτρων που ισχύουν, καθώς και στην προώθηση επιλεκτικών νέων νομοθετικών και χρηματοδοτικών εργαλείων που σχετίζονται ιδιαίτερα με την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Ειδικότερα, η σχετική πολιτική του Ε.Ο.Τ. ακολουθεί τέσσερις κύριους άξονες:

- Ø Προώθηση χωρικών ρυθμίσεων και ελέγχων . (γνωμοδότηση για τη σκοπιμότητα ως προς τη χωροθέτηση τουριστικών εγκαταστάσεων, καθορισμός τουριστικά κορεσμένων περιοχών, έλεγχος μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την ίδρυση ή επέκταση τουριστικών εγκαταστάσεων, σύνταξη και έλεγχος τήρησης τεχνικών προδιαγραφών ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων και εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής, καθορισμός χρήσεων γης σε παραλιακές περιοχές, εφαρμογή κοινοτικών οδηγιών, κλπ).
- Ø Προώθηση πρότυπων δράσεων και σχεδίων διαχείρισης ειδικών περιοχών (εκπόνηση μελετών σχετικά με την οργάνωση και την ανάδειξη χώρων και τη διαχείριση επισκεπτών - κατάρτιση και επιμόρφωση σε περιβαλλοντικά θέματα - ενέργειες ενημέρωσης και προβολής - σύσταση ειδικών φορέων διαχείρισης).
- Ø Πολιτική προώθησης οικονομικών κινήτρων . (επιχορηγήσεις σε επενδύσεις σε μη κορεσμένες περιοχές, εκσυγχρονισμός

εγκαταστάσεων με φιλικές προς το περιβάλλον τεχνικές και μεθόδους, στήριξη μικρών και μεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων για την προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού κλπ.)

- Ø Ευαισθητοποίηση του κοινού, σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και ήπιων μορφών τουρισμού (εκστρατείες ενημέρωσης προβολής εθνικής ή τοπικής κλίμακας, τηλεοπτικές ταινίες και σποτς, καθώς και ειδικά βραβεία, όπως οι "Γαλάζιες Σημαίες").

Για την εφαρμογή αυτών των πολιτικών ο Ε.Ο.Τ. χρησιμοποιεί, ως κατάλληλο εργαλείο ένα ευρύ φάσμα επιμέρους δράσεων, χρησιμοποιώντας εθνικούς και κοινοτικούς πόρους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Abbey J.R. (1979), "Does life style profiling work?" *Journal of Travel Research*, Vol. 18, no.1, σσ.8-14.
2. Burkart, A., J and Medlik, S., 1973, "International Tourism and the economics of the developing countries" OECD στο Τσάρτας, Π., 1996, «Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό», Εξάντας
3. Cavaco, C. (1995a) Rural tourism: The creation of new tourist spaces. In A. MontananWilliams (eds) *European Tourism: Regions, Spaces and Restructuring* (pp. 129—49).
4. Chichester: John Wiley and Sons; Hoggart, K., Buller, H. and Black, R. (1995) *Rural Europe Identity and Change*. London: Arnold
5. Chisnall P.M. (1994), *Consumer Behavior* (3rd edn), Maidenhead, Berks: McGraw-Hill
6. Christaller, W. (1963) Some considerations of tourism location in Europe: The peripheral regions — underdeveloped countries — recreation areas. *Regional Science Association; Papers XII, Lund Congress 12*, 95—105
7. Cohen E. (1972), "Towards a Sociology of International Tourism", *Social Research*, Vol. 39 (1), σσ. 164-182.
8. Cohen E. (1988), «Traditions in qualitative sociology of tourism», *Annals of Tourism Research*, Vol. 15(1), σσ. 29-46.
9. Dalen E. (1989), "Research into values and consumer trends in Norway", *Tourism Management*, Vol. 10(3), σσ. 183-186
10. Dann G., Nash D., Pearce P. (1988), «Methodology in tourism research», *Annals of Tourism Research*, Vol. 15(1), σσ. 1-28.

11. Hudman, L. E., and Hawkins, E., D., 1989, "Tourism in contemporary society: and introductory text", Prentice Hall, στο Τσάρτας, Π., 1996, «Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό», Εξάντας
12. Inskip, E., 1991, "Tourism Planning: An integrated and sustainable approach", Van Nostrand Reinhold
13. Klemm, M., 1994, "Sustainable Tourism Development", Wiley όπως αναφέρεται στο Τσάρτας, Π., 1996, «Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό», Εξάντας
14. Lickorish, L., J., & Jenkins, C., L., 1997, "An introduction to tourism", Butterworth όπως αναφέρεται στο Τσάρτας, Π., 2000, «Τουριστική ανάπτυξη- Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις», Εξάντας
15. Lowyck E., Van Langenhove L., Bollaert L. (1994), «Typologies of Tourist Roles», στο Johnson P., Thomas B. (eds), *Choice and Demand in Tourism*, London: Mansell, σ. 15.
16. Mathieson, A., & Wall, G., 1982, "Tourism: economic, physical and social impacts", Longman Scientific
17. Oppedijk Van Veen W.M., Verhallen E.T.W.M. (1986), «Vacation market segmentation: a domain-specific value approach », *Annals of Tourism Research*, Vol. 13, σσ. 37-58.
18. Pearce D. (1993), *Géographie du tourisme*, Paris: Editions Nathan, Collection «Fac géographie», σ. 41.
19. Pearce, D., 1989, "Tourist Development", Essex: Longman όπως αναφέρεται στο Τσάρτας, Π., 2000, «Τουριστική ανάπτυξη- Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις», Εξάντας
20. Perreault W.D., Darden D.K., Darden W.R. (1977), "A psychographic classification of vacation life styles", *Journal of Leisure Research*, Vol. 9, σσ. 208-224.

21. Plog S.C. (1974), « Why Destination Areas Rise and Fall in Popularity », *Cornell HRA Quarterly*, Vol. 14 (4), σσ. 55-58.
22. Weaver, D. and Oppermann, M. (2000) *Tourism Management*. Brisbane: John Wiley and Sons
23. Williams, A. and Shaw, G. (1995) *Tourism and regional development: Polarization and new forms of production in the United Kingdom*. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 86 (1), 50—63
24. Williams, A. and Shaw, G. (eds) (1991) *Tourism and Economic Development: Western European Experiences*. London: Belhaven Press
25. Βαρβαρέσος Σ. «Τουρισμός, Έννοιες, Μεγέθη, Δομές», Αθήνα 1998, Εκδόσεις Προπομπός
26. Βαρβαρέσος, Σ., 1997, 'Τουρισμός οικονομικές προσεγγίσεις' , Προμποπός
27. Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν., 2000, «Εισαγωγή στον τουρισμό», Interbooks, Αθήνα
28. Κοκκώσης, Χ, & Τσάρτας, Π, 2001, «Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον», Κριτική
29. Μανώλογλου Ε., Τσάρτας Π., Παπιάκλου Β., 1999 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ, εκδοσεις Εξαντας-ΕΚΚΕ
30. Σπιλάνης, Γ., & Βαγιάννη, Λ., 2004, «Βιώσιμος τουρισμός και φέρουσα ικανότητα», Εργαστήριο Τοπικής και Νησιωτικής Ανάπτυξης
31. Τσάρτας, Π., 1996, «Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό», Εξάντας

32. Τσάρτας, Π., 2000, «Τουριστική ανάπτυξη : Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις», Εξάντας, Αθήνα.
33. Τοπική Ένωση Δήμων Κοινοτήτων Ν, Λακωνίας «Πολιτιστικές Εκδηλώσεις» Ανάκτηση από : <http://www.tedklakonias.gr> Οκτώβριος 2009.
34. Τοπική Ένωση Δήμων Κοινοτήτων Ν, Λακωνίας «Συμμετοχή σε εκθέσεις» Ανάκτηση από : <http://www.tedklakonias.gr> Οκτώβριος 2009.
35. Φούρκας Κωνσταντίνος (2009) Νομάρχης Λακωνίας «Η Λακωνία τιμά τον Γιάννη Ρίσο» Ανάκτηση από : <http://www.935radio.gr> Οκτώβριος 2009